

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Sofia Abbiw & Jessica Lohi

Vauvahavainnointi

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kätilö (AMK)

Hoitotyön koulutusohjelma

Opinnäytetyö

18.3.2021

Tekijät Otsikko	Sofia Abbiw & Jessica Lohi Vauvahavainnointi – kuvaileva kirjallisuuskatsaus
Sivumäärä Aika	40 sivua + 3 liitettä 18.3.2021
Tutkinto	Kätilö (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Hoitotyön koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Kätilötyö
Ohjaaja	Pirjo Koski, Lehtori, TtT
<p>Opinnäytetyömme aiheena oli vauvahavainnointi. Tarkoituksenamme oli kuvata opinnäytetyösämme vauvahavainnoinnin tarkoitusta, vauvahavainnoinnin tuottamia tuloksia sekä vauvahavainnointiin liittyviä kokemuksia. Opinnäytetyömme tavoitteena oli tuottaa tietoa kätilökoulutukselle vauvahavainnoinnista. Tutkimuskysymyksemme olivat: 1) Miksi vauvahavainnointimenetelmiä käytetään? 2) Mitä vauvahavainnoinnilla on saatu selville? 3) Millaisia kokemuksia ammattilaisilla, opiskelijoilla ja vanhemmilla on vauvahavainnoinnista?</p> <p>Opinnäytetyömme toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Aineistoa haettiin Cinahl-, Science Direct- ja ProQuest Central -tietokannoista systemaattista tiedonhakua soveltaen. Kirjallisuuskatsauksen aineisto koostui yhdeksästä englanninkielisestä tutkimusartikkelista, jotka oli julkaistu vuosina 2010–2020. Tutkimusartikkeleista neljä oli julkaistu Iso-Britanniassa, kaksi Yhdysvalloissa, yksi Tanskassa, yksi Uudessa-Seelannissa ja yksi Suomessa. Aineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.</p> <p>Vauvahavainnoinnin tarkoituksena on tulostemme mukaan äidin ja vauvan välisen vuorovaikutuksen tutkiminen, ongelmien ja haasteiden tunnistaminen vuorovaikutussuhteessa, vauvan sisäisen maailman ymmärtäminen sekä havainnoijan henkilökohtaisten tietojen ja taitojen kehittäminen. Vauvahavainnoinnilla on saatu selville vuorovaikutussuhteeseen vaikuttavia tekijöitä sekä vauvahavainnointimenetelmien ja tulosten sovellettavuutta ammattilaisten ja perheiden käytössä. Tulosten mukaan vauvahavainnoinnilla voidaan tukea ja edistää vanhemman ja vauvan välistä vuorovaikutusta. Ammattilaisten ja opiskelijoiden kokemukset liittyivät riittämättömiin havainnointivalmiuksiin, puutteellisiin tietoihin ja taitoihin havaintojen arvioimisessa, havainnointiprosessin haastavuuteen sekä ammatilliseen kasvuun. Vanhemmat kokivat hyötyvänsä vauvahavainnoinnista, mutta kokivat myös epämiellyttäviä tunteita havainnointiprosessin aikana.</p> <p>Opinnäytetyömme tulosten perusteella vauvahavainnoinnilla voidaan tukea ja edistää vanhemman ja vauvan välistä vuorovaikutussuhdetta lisäämällä vanhempien ja ammattilaisten ymmärrystä vauvan varhaisesta psyykkisestä elämästä ja vuorovaikutussuhteeseen edistävästi tai heikentävästi vaikuttavista tekijöistä. Vauvahavainnointimenetelmät antavat työkaluja tunnistaa tuen tarvitsijat, erityisryhmät ja poikkeavuudet vuorovaikutuksessa. Vauvahavainnoinnin osaamisessa on puutteita ja koulutusta tulisi lisätä terveysalan ammattilaisten koulutukseen. Jatkossa tarvitaan tarkempaa vertailua eri menetelmien soveltuvuudesta hoitotyöhön sekä lisätutkimusta siitä, miten vanhempien kokemuksia vauvahavainnoinnista voitaisiin parantaa. Vauvahavainnointitaitojen sisällyttäminen kätilökoulutukseen voisi tuoda arvokasta osaamista valmistuville kätilöille.</p>	
Avainsanat	vauvahavainnointi, havainnointimenetelmät, äiti-lapsi-vuorovaikutussuhde, vauva-vanhempi-vuorovaikutussuhde

Authors Title	Sofia Abbiw & Jessica Lohi Infant Observation – A Descriptive Literature Review
Number of Pages Date	40 pages + 3 appendices 18 March 2021
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Nursing and Health Care
Specialisation option	Midwifery
Instructor	Pirjo Koski, Senior Lecturer, PhD
<p>The topic of our thesis was infant observation. Our purpose in a literature review was to describe the purpose of infant observation, the results of infant observation and the experiences related to infant observation. The aim of our thesis was to produce information about infant observation to improve midwifery education. Our study questions were 1) Why is infant observation carried out? 2) What has the infant observation revealed? 3) What experiences do professionals, students, and parents have of infant observation?</p> <p>We carried out the thesis as a descriptive literature review and collected the data from the Cinahl, Science Direct, and ProQuest Central databases using systematic information retrieval. Our data consisted of nine research articles that had been published in 2010–2020. Four of the research articles had been published in the United Kingdom, two in the United States, one in Denmark, one in New Zealand, and one in Finland. We analysed the data using inductive content analysis.</p> <p>According to our results, the purpose of infant observation was to study the interaction between mother and baby, to identify problems and challenges in the interaction, to understand the baby's inner world, and to develop the observer's personal knowledge and skills. Infant observation revealed the factors influencing the interaction, the applicability of infant observation methods and results in the use of professionals and families, and that infant observation methods can strengthen and promote the interaction between the baby and the parent. The experiences of professionals and students were related to insufficient observation skills, incomplete knowledge and skills in evaluating observations, the challenge of the observation process, and professional growth. Parents felt that they benefit from infant observation, but also experienced unpleasant emotions during the observation process.</p> <p>In conclusion, infant observation can support and promote the parent-infant interaction by increasing parents' and professionals' understanding of the baby's early mental health life and the factors that contribute to or weaken the interaction. Infant observation methods provide tools to identify parents and infants in special need of support, and abnormalities in interaction. There is lack of knowledge of infant observation among health care professionals. Therefore, infant observation should be part of health care professionals' training. In the future, a more detailed comparison of the suitability of different methods for nursing work is needed, as well as further research on how parents' experiences could be improved. Incorporating infant observation skills into midwifery training could bring valuable skills to graduating midwives.</p>	
Keywords	infant observation, baby observation, observation methods, mother-infant interaction, parent-infant interaction

Sisälllys

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyön tietoperusta	2
2.1	Vastasyntynyt ja imeväinen	2
2.2	Vastasyntyneen ja imeväisen tarkastukset	3
2.3	Vauvahavainnointi	3
2.4	Esther Bick – vauvahavainnointimenetelmän kehittäjä	4
2.5	Vauvahavainnointimenetelmän kuvaus Tavistock-mallin mukaan	5
2.6	Muita vauvahavainnointimenetelmiä	6
3	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset	7
4	Opinnäytetyön menetelmät	8
4.1	Kuvaileva kirjallisuuskatsaus	8
4.2	Tiedonhaku	9
4.3	Opinnäytetyön aineisto	12
4.4	Induktiivinen sisällönanalyysi	12
5	Tulokset	14
5.1	Vauvahavainnoinnin tarkoitus	14
5.2	Vauvahavainnoinnin tulokset	17
5.3	Ammattilaisten, opiskelijoiden ja vanhempien kokemukset	20
6	Pohdinta	26
6.1	Tulosten tarkastelu	26
6.2	Luotettavuus	31
6.3	Eettisyys	33
6.4	Johtopäätökset	34
6.5	Jatkotutkimus- ja kehittämis ehdotukset	35
6.6	Ammatillinen kasvu	35
	Lähteet	37
	Liitteet	
	Liite 1. Opinnäytetyön aineisto	
	Liite 2. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa käytetyt tutkimukset taulukoituna	
	Liite 3. Analyysiesimerkki yläluokan muodostamisesta	

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön aiheena on vauvahavainnointi. Vauvahavainnointi on 1900-luvun puolivälissä kehitetty menetelmä, jonka tarkoituksena on havainnoida lapsen kehitystä sekä vuorovaikutusta ja sen kehittymistä (Rustin 2009: 29–30). Vauvahavainnoinnin uranuurtaja Esther Bickin mukaan pelkkä kirjatieo ei riitä kuvaamaan lapsen kehitystä ja siihen liittyviä teorioita, vaan rinnalle tarvitaan kokemusperäistä tietoa, jota saadaan havainnoimalla vauvaperheitä (Schulman 2002: 19–20).

Vastasyntyneellä on syntymästä alkaen valmiudet vuorovaikutukseen ja kommunikaatioon ympäristönsä kanssa. Aivot kehittyvät ensimmäisten elinvuosien aikana nopeasti, joten varhaisen vuorovaikutuksen laadulla on suuri merkitys vauvan psyykkiseen kehitykseen ja terveyteen. (Hermanson 2019.) Jo kahden kuukauden ikäisellä vauvalla on tärkeä ja aktiivinen rooli vuorovaikutustilanteessa vanhemman kanssa. Vauvan ja vanhemman välinen vuorovaikutus alkaa heti syntymän hetkellä ja muovautuu läpi ensimmäisten elinvuosien. Tätä on tutkittu vauvahavainnoinnin avulla, jossa keskitytään vauvan ja vanhemman väliseen vuorovaikutukseen. Vuorovaikutuksessa esiintyvien ongelmien, kuten vauvan välttelevän toiminnan sekä aktiivisen kommunikaation vähäisyyden on osoitettu olevan yhteydessä lapsen kroonisiin ja toistuviin terveysongelmiin ensimmäisten kahden vuoden aikana. (Mäntymaa 2006: 12–13.)

Lapsen syntymä on vanhemmille ja erityisesti äidille suuri siirtymä- ja muutostilanne, johon liittyy tavallisesti ohimenevää synnytyksen jälkeistä alakuloa. Synnytyksen jälkeinen haavoittuvuus voi ilmetä omien kykyjen aliarvioimisena ja korostuvana takertumisena läheisiin, heidän neuvoihinsa tai ulkopuolisiin näkemyksiin. Tällöin äidin oma ajattelu ja eläytyminen vauvan tarpeisiin kärsii ja pitkäkestoinen tilanne vaatii varhaista tukea ja hoitoa. Vanhempien saama tuki ja henkinen kannattelu auttaa erityisesti äitiä ymmärtämään lastaan paremmin. (Schulman 2002: 37–38.)

Tulevina kättilöinä olemme kiinnostuneita vauvahavainnointikäsitteestä ja erilaisten vauvahavainnointimenetelmien soveltuvuudesta vanhemman ja vauvan välisen vuorovaikutuksen ongelmien tutkimiseen sekä vanhemmuuden tukemiseen. Aihe on tärkeä ja aina ajankohtainen, koska vauvahavainnointi luo pohjaa hoitotyölle ja koskettaa niin terveydenhuollon ammattilaisia, vastasyntyneitä kuin heidän vanhempiaankin (Schulman 2002: 16).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata vauvahavainnoinnin tarkoitusta, vauvahavainnoinnin tuottamia tuloksia sekä vauvahavainnointiin liittyviä kokemuksia. Tavoitteena on tuottaa kättilökoulutukselle tietoa vauvahavainnoinnista. Opinnäytetyössä etsitään vastauksia seuraaviin kysymyksiin: 1) Miksi vauvahavainnointimenetelmiä käytetään? 2) Mitä vauvahavainnoinnilla on saatu selville? 3) Millaisia kokemuksia ammattilaisilla, opiskelijoilla ja vanhemmilla on vauvahavainnoinnista? Opinnäytetyö on toteutettu kirjallisuuskatsauksena syksyn 2020 ja kevään 2021 aikana.

2 Opinnäytetyön tietoperusta

2.1 Vastasyntynyt ja imeväinen

Vauvahavainnointia voidaan soveltaa eri tilanteissa ja eri ikäisiin kohteisiin aina keskosista päiväkotikäisiin lapsiin saakka (Schulman 2011: 130). Tässä opinnäytetyössä olemme erityisen kiinnostuneita vauvahavainnoinnista vastasyntyneiden ja imeväisten sekä heidän vanhempiansa parissa. Raskauden keston ylitettyä 22 viikkoa tai sikiön syntymäpainon ollessa 500 g tai enemmän, kyseessä on kansainvälisen määritelmän mukaan synnytys. Syntynyttä lasta kutsutaan vastasyntyneeksi. (Tiitinen 2020.) Syntyneestä lapsesta puhutaan vastasyntyneenä tämän neljän ensimmäisen elinviikon eli 28 vuorokauden ajan. Tämän jälkeen lasta kutsutaan imeväiseksi ensimmäisen elinvuoden täyttymiseen saakka. (Katajamäki 2009: 52, 59.)

Vastasyntynyt kykenee havainnoimaan ympäröivää maailmaa heti syntymästä lähtien. Vauva tunnistaa pikkuhiljaa äidin tuoksun ja tuttuja ääniä sekä oppii erottamaan vanhempansa vieraista ihmisistä. Vastasyntynyt on aktiivinen vuorovaikutuksen osapuoli jo syntyessään ja viestii monin eri tavoin esimerkiksi nälkää, märkää vaippaa tai epämuksua oloa. Itku on yksi vastasyntyneen ensimmäisistä itseilmaisun muodoista, ja vauvan muita ilmaisukeinoja ovat esimerkiksi liikkeet, ilmeet ja ääntelyt. Vauva viestii nälästä maiskuttelemalla ja viemällä nyrkkiä suuhun, mutta mikäli nälkäviesteihin ei vastata ajoissa, ilmoittaa vauva nälästä lopulta itkemällä. Vuorovaikutuksen kehittyessä lapsi oppii erilaisia keinoja olla vuorovaikutuksessa hoitajansa ja ympäristönsä kanssa. (Hermanson 2012; Storvik-Sydänmaa & Talvensaari & Kasivuo & Uotila 2012: 16.)

Imeväiselle tunnusomaisia piirteitä ovat merkittävä kasvu ja kehitys sekä psyykkisten ja sosiaalisten taitojen karttuminen. Lapsen pituus kaksinkertaistuu ja paino lähes kolmin-

kertaistuu syntymämittoihin verrattuna. Imeväisen motoriikka kehittyy huimasti ja eri kehitysvaiheet läpikäytyään lapsi saavuttaa pystyasennon ja oppii lopulta kävelemään. Vuorovaikutustaidot kehittyvät merkittävästi heti syntymästä alkaen ja itkun rinnalle tulee pian muitakin kommunikaatiomenetelmiä. Esimerkiksi jo kahden kuukauden ikäinen vauva hymyilee ja tästä hieman kasvaessaan kykenee ilmaisemaan erilaisia tunnetilojaan, kuten iloa, pitkästyminen ja pelkoa äänensävyllään. Ensimmäisen vuoden aikana lapsen kiintymyssuhde läheiseen hoivaajaan muodostuu ja lapsi kykenee osoittamaan kiintymystään luotettavaksi kokemiaan ihmisiä kohtaan. Kiintymyssuhteen puutteella on vaikutusta vauvan vuorovaikutuskäyttäytymiseen ja esimerkiksi koko elämänsä sairaalassa viettänyt vauva alkaa hymyillä keskivertoa myöhemmin. (Katajamäki 2009: 59: 61–62.)

2.2 Vastasyntyneen ja imeväisen tarkastukset

Vastasyntyneille tehdään heti syntymästä lähtien tarkastuksia, joissa tutkitaan esimerkiksi painoa, pituutta, jäntevyyttä, ihoa sekä aukileita. Ensimmäinen tarkastus tehdään vastasyntyneelle heti syntymän jälkeen ja toinen kotiinlähdön yhteydessä. Tämän jälkeen vauvalle tehdään kuukausittain tarkastuksia neuvolassa kuuden kuukauden ikään saakka. Puolen vuoden jälkeen tarkastukset tulevat kahdeksan ja 12 kuukauden iässä. (Turney 2016: 45–46; Lastenneuvolakäsikirja 2020.) Fyysisten tutkimusten lisäksi myös vauvan vuorovaikutusta ja sisäistä maailmaa voidaan tarkastella ja tutkia erilaisten vauvahavainnointimenetelmien avulla, jolloin tavoitteena on ymmärtää vauvan kokemuksia ja päästä vaikuttamaan niihin (Rustin 2006: 47–48).

2.3 Vauvahavainnointi

Vauvahavainnointi on 1900-luvun puolivälissä kehitetty menetelmä, jonka tarkoituksena on havainnoida lapsen kehitystä sekä vuorovaikutusta. Alun perin vauvahavainnointimenetelmää on hyödynnetty psykoterapia- sekä psykoanalyysikoulutuksessa. Menetelmän kehittäjä Esther Bick koki, että käytännön havainnoinnin avulla opiskelijat saavat tarkemman ja laajemman kuvan lapsen kasvun sekä vuorovaikutuksen kehittymisestä. Tarkoituksena oli lisätä opiskelijoiden käytännön kokemusta vastasyntyneistä kliinisen työn tueksi. Vauvahavainnointi on menetelmänä pitkäaikaista, usein vähintään vuoden kestävä havainnointia. (Rustin 2009: 29–31.)

Menetelmää sovellettiin ensin Englannissa Tavistockissa psykoterapiakoulutuksessa. Myöhemmin Iso-Britannian ulkopuolella psykoanalytikot ovat käyttäneet menetelmää varhaisen psyykkisen kehityksen ja henkisen elämän sekä vanhempi-lapsisuhteen tutkimiseen. Vauvahavainnoinnin mahdollisista sovellutuksista psykoterapian ja psykoanalyysin lisäksi on myös alettu kiinnostua enenevässä määrin. Vauvahavainnoinnin soveltamista esimerkiksi varhaisissa interventioissa sekä laajemmin lasten ja nuorten kanssa toimivien ammattiryhmien parissa on tutkittu. (Rustin 2009: 31–32.)

Vuosien saatossa vauvahavainnointi on levinnyt muille aloille ja luonut pohjaa monien ammattikuntien vauvaperhetyöskentelyn sovellutuksille (Lehtonen 2007: 26–27). Vauvahavainnoinnista on kehittynyt merkittävä ja keskeinen menetelmä erityisesti lasten parissa työskenteleville ammattilaisille. Havainnointitaitoja on pidetty itsestäänselvyytenä, vaikka taitojen kehittäminen vaatii syvällistä koulutusta. Vauvahavainnointitaitojen kehittämisen tärkeys on pikkuhiljaa ymmärretty sisällyttämällä havainnointitaitojen opintoja osaksi ammattihenkilöiden koulutusta. (Schulman 2011: 126, 129.)

Vauvahavainnointimenetelmästä on ajan kuluessa kehittynyt tutkimusmetodi, jota soveltamalla voidaan saada monipuolisesti ja konkreettisesti tietoa vauvan ja hoivaajan välisestä vuorovaikutuksesta. Psykoterapeuttisten näkökulmiensa lisäksi vauvahavainnointimenetelmää on hyödynnetty eri ammattikuntien jatkokoulutuksissa vauvojen kasvun ja kehityksen sekä varhaisen vuorovaikutuksen ymmärtämisessä. Vauvahavainnointia on myöhemmin sovelletusti hyödynnetty esimerkiksi neuvoloiden varhaisissa interventioissa, keskosvauvojen hoidossa sekä koti- ja päivähoidon eri tilanteissa. (Lehtonen 2007: 26–27.)

2.4 Esther Bick – vauvahavainnointimenetelmän kehittäjä

Esther Bick (1902–1983), puolalaiselta nimeltään Esthéra Wander, syntyi Puolassa juutalaiseen perheeseen vuonna 1902. Hänet ruokki ja hoiti imettäjä äidin mielenterveyden romahtaessa Estherin syntymän jälkeen. Viisi ensimmäistä elinvuottaan Esther asui isoäitinsä luona, johon hän kiintyi kovasti. Isoäiti tuli kuitenkin raskaaksi ja Esther palautettiin takaisin äidilleen, joka odotti myös lasta. Isän kuoltua vanhimman lapsen velvollisuutena Esther elätti perhettään tekemällä ruumiillista työtä. (Schulman 2002: 24.)

Lapsuuden kokemustensa myötä Esther kiinnostui psykologiasta ja pääsi opiskelemaan Wieniin. Filosofian maisterin tutkinnon lapsipsykologiassa hän sai valmiiksi vuonna

1936. Opintojensa aikana Bick havainnoi ja tutki lapsia lastentarhassa sekuntikellon kanssa. Tämä kiinnostus loi myöhemmin pohjan vauvahavainnointimenetelmälle. Juutalaisvainojen ja natsi-ideologian laajetessa vuonna 1938, Esther joutui pakenemaan Manchesteriin, jossa hän opiskeli psykoanalytikoksi työnohjaajinaan Melanie Klein ja James Strachey. (Schulman 2002: 24–25; Willoughby 2001: 1.)

Kiintymyssuhdeteoriastaan tunnettu John Bowlby perusti vuonna 1948 yhdessä Esther Bickin kanssa Lontoon Tavistock-klinikan lasten- ja nuortenpsykoterapiakoulutuksen, jossa alusta asti opetettiin vauvahavainnointia. Bickin mukaan kirjatieto ei riittänyt kuvaamaan lapsen kehitystä, vaan havainnoimalla saatiin avattua lapsen vuorovaikutuksessa tapahtuvaa kehitystä ainutlaatuisella tavalla. Tavistock-klinikan mukaista vauvahavainnointia on myöhemmin alettu kutsua Tavistock-malliksi. Vauvahavainnointi on levinnyt sittemmin Aasiaan, Australiaan, Pohjois- ja Etelä-Amerikkaan sekä Eurooppaan, kuten Ranskaan, Italiaan ja Pohjoismaihin. Suomessa vauvahavainnointi otettiin käyttöön 1980-luvun puolessa välissä osana psykoterapiakoulutusta. (Schulman 2002: 20–23.)

2.5 Vauvahavainnointimenetelmän kuvaus Tavistock-mallin mukaan

Vauvahavainnointiprosessissa havainnoitsija, esimerkiksi opiskelija, valitsee havainnoitavan vauvan tyypillisesti neuvolan terveydenhoitajan avustuksella (Schulman 2011: 132). Kriteereinä on kohtuullinen välimatka perheen ja havainnoitsijan kotien välillä sekä perheen sopivuus vauvahavainnointiin. Sopivuudella tarkoitetaan sitä, että perheellä ei ole alkuasetelmana suuria ongelmia arjessa, sillä silloin havainnointiin keskittyminen on haastavaa. Havainnointi tapahtuu vauvaperheessä viikoittain tunnin kerrallaan. Havainnointia jatketaan yleensä vuoden tai kaksi ja tapaamiset ovat säännöllisiä. Perheen kanssa tehdään sopimus vauvahavainnoinnista jo ennen vauvan syntymää ja mietitään, miten ensimmäinen tapaamiskerta ja yhteydenpito aloitetaan vauvan synnyttyä. Havainnointi aloitetaan yleensä vauvan kahden ensimmäisen elinviikon aikana, ja käynnit pyritään vähitellen sopimaan vauvan valveillaoloaikaan. (Schulman 2002: 41–47.)

Havainnointia tehdään vapaasti kaikilla aisteilla tekemättä kuitenkaan samalla muistiinpanoja. Myöskään videointia tai muuta tallentamislaitteistoa ei tavallisesti käytetä, sillä se saattaisi häiritä vanhempia ja havainnoitsijaa. Havainnointilanteessa havainnoitsijalla ei tule olla muita vastuita, vaan hänen tehtävänsä on ainoastaan vastaanottaa omia ja havainnoitavan kohteen tunteita ja aistia vuorovaikutustilanteen tapahtumia. Ihmisen

muistikapasiteetti on rajallinen, joten oppimiskokemuksen kannalta on tärkeää, että havainnoitsija tekee yksityiskohtaiset muistiinpanot havainnoistaan viipymättä havainnointikerran jälkeen. (Schulman 2002: 48; Waddell 2006: 1108–1109.)

Vauvahavainnointiin kuuluu kokemusten ja havainnointiaineistojen vertailu seminaareissa yhdessä toisten opiskelijoiden kanssa. Tällöin muodostuu kokonaiskuva omien kokemusten ja teorian välillä sekä vauvojen kehityksen normaalikirjosta. (Lehtonen 2007: 96; Schulman 2002: 53.) Koulutusten anti lapsen normaalista kehityksestä jää usein melko kapeaksi, jolloin lapsen kehityksessä nähdään liian herkästi patologiaa. (Schulman 2011: 131). Tavoitteena vauvahavainnoinnissa on kehittää omia havainnointitaitojaan eli oppia sanattoman kommunikaation ja viestinnän tavoittamista, sopivan etäisyyden säätelystä havainnoijan roolissa sekä omien ja havainnoitavan tunteiden tulkintaa. Havainnoitsija pyrkii pohtimaan lapsen kasvua ja kehitystä vuorovaikutuksellisesti ja mentaalista näkökulmasta. Tärkeänä teemana vauvahavainnoinnissa seurataan myös suhteen muodostumista vanhemman ja vauvan välille. (Schulman 2002: 53.)

2.6 Muita vauvahavainnointimenetelmiä

Erilaisia vauvahavainnointimenetelmiä on kymmeniä ja ne soveltuvat hieman eri tarkoituksiin ja tilanteisiin. Tietyn havainnointimenetelmän valinta on haastavaa, koska se vaatii paljon tietoa kyseisen menetelmän soveltamisesta ja käyttötarkoituksesta. Monet havainnointityökalut eivät ole avoimesti julkaistuja ja yhtä tiettyä menetelmää vanhemman ja vauvan vuorovaikutuksen mittaamiseen ei ole. Oikean työkalun valintaan vaikuttavat monet eri tekijät, kuten esimerkiksi vanhemman ja vauvan psyykkinen hyvinvointi, ajankäyttö, koulutusmahdollisuus, kustannukset sekä menetelmän yleisyys. (Lotzin ym. 2015: 101.)

NBO eli Newborn Behavioral Observation -menetelmä kehitettiin vuorovaikutteisen suhteenmuodostuksen työkaluksi. Sen tarkoituksena on vahvistaa vanhemman ja vauvan välistä suhdetta syntymän jälkeisellä ajanjaksolla eli tukea vauva- ja perhekeskeistä työskentelyä. NBO-menetelmä on tarkoitettu vauvojen käyttäytymisen tarkkailuun syntymästä kolmen kuukauden ikäiseksi, jotta tunnistetaan, millaista tukea vauva tarvitsee hyvään kasvuun ja kehitykseen. Menetelmä käsittää 18 eri osa-aluetta, joissa tarkkailaan muun muassa vauvan kykyä sopeutua valo- ja ääniärsykkeisiin, aktiivisuustason laatua, itsesäätelykykyä, stressin sietoa sekä sosiaalista vuorovaikutuskykyä. (Nugent 2015: 3.)

PIIOS eli Parent-Infant Interaction Observation Scale on erityisesti perusterveydenhuollon käyttöön kehitetty menetelmä vanhempien sensitiivisen reagointikyvyn arviointiin. Menetelmä soveltuu käytettäväksi perheiden kanssa, joissa vauva on 6–7 kuukauden ikäinen tai vanhempi. Havainnoinnissa on 16 osiota, joissa tarkkaillaan muun muassa katsekontaktia, ääntelyä, vauvan käsittelyä, sanallista kommentointia vauvasta, vauvan ja vanhemman keskinäistä kiintymystä, empaattista suhtautumista, ahdistuksen sietämistä, reagoivaa vuorovaikutteisuutta ja vauvan keinoja rauhoittaa itseään. PIIOS on luotettava ja pätevä työkalu ammattilaisille, koska se auttaa ammattilaista tunnistamaan tuen tarpeessa olevia perheitä. (Svanberg & Barlow & Tigbe 2013: 3–4, 8.)

ADBB eli Alarm Distress Baby Scale on 2–24 kuukauden ikäisten vauvojen sosiaalisen vetäytyvyyden havainnointiin kehitetty menetelmä, jota sovelletaan lääkärintarkastusten yhteydessä. Alun perin menetelmä suunniteltiin terveystarkastuksiin sekä muihin jäseneltyihin tilanteisiin, kuten kasvokkain tapahtuviin arviointeihin ja seulontoihin korkeassa kehitysriskissä olevien vauvojen tunnistamiseksi. (Dollberg & Feldman & Keren & Guedeney 2006: 297, 299.) ADBB-havainnointimenetelmä sisältää 8 osiota, joita vastasyntyneen käyttäytymisessä ja kasvopiirteissä tarkastellaan: 1) kasvojen ilme 2) katsekontakti 3) yleinen aktiivisuus 4) spontaanit eleet 5) ääntely 6) vaste stimulaatiolle 7) havainnoitsijan ja vauvan suhde sekä 8) vauvan kyky kiinnittää ja ylläpitää havainnoitsijan huomiota. Menetelmää voidaan käyttää rutiininomaisesti vauvojen vetäytyvän käyttäytymisen seulontatyökaluna. Menetelmän kustannukset ovat kohtuulliset ja menetelmän on todettu olevan riittävän herkkä tunnistamaan häiriöitä vauvan ja vanhemman suhteessa. Vauvojen vetäytyvä käyttäytyminen on tärkeä hälytysmerkki, jota voidaan seuloa jo kahden kuukauden iässä aina puheen kehittymiseen saakka. ADBB-menetelmä auttaa tunnistamaan imeväisten vetäytyvää käyttäytymistä ja mahdollistaa ongelmaan puuttumisen aikaisemmassa vaiheessa. (Guedeney & Foucault & Bougen & Larroque & Mentré 2008: 152,154.)

3 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata vauvahavainnoinnin tarkoitusta, vauvahavainnoinnin tuottamia tuloksia sekä vauvahavainnointiin liittyviä kokemuksia. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa kättilökoulutukselle tietoa vauvahavainnoinnista.

Opinnäytetyössä etsitään vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Miksi vauvahavainnointimenetelmiä käytetään?
2. Mitä vauvahavainnoinnilla on saatu selville?
3. Millaisia kokemuksia ammattilaisilla, opiskelijoilla ja vanhemmilla on vauvahavainnoinnista?

4 Opinnäytetyön menetelmät

4.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Toteutimme opinnäytetyön kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Kirjallisuuskatsaus toimii itsenäisenä tutkimusmenetelmänä, jota on viime vuosikymmeninä käytetty yhä enemmän esimerkiksi hoitotieteen tutkimuksissa. Kirjallisuuskatsaus on menetelmänä monipuolinen ja erilaisten katsaustyyppien kirjo on hyvin laaja. (Kangasniemi ym. 2013: 291.)

Opinnäytetyön toteuttamismenetelmäksi valikoitui kuvaileva kirjallisuuskatsaus, sillä se on tutkimusmenetelmä, joka kokoaa aikaisemman tiedon tutkittavasta aiheesta sen kuvaamista, luokittelemista ja järjestelmällistä tarkastelua varten. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus pohjautuu aineistoihin, joiden avulla pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä. (Salminen 2011: 6; Kangasniemi ym. 2013: 298.) Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen käsittelyosa rakentuu tutkimuskysymykseen vastaamisesta valitun aineiston pohjalta. Tavoitteena kirjallisuuskatsauksessamme oli laajempien päätelmien luominen sekä aineiston sisäinen vertaileminen. Myös erilaisten vahvuuksien ja heikkouksien analysointi sekä johtopäätösten yhdistäminen laajempaan kontekstiin ovat tyypillisiä kuvailevalle kirjallisuuskatsaukselle. Tavoitteena ei siis ole vain tiivistää, raportoida tai referoida valittua tutkimusaineistoa. (Kangasniemi ym. 2013: 296.)

Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessamme oli neljä vaihetta, joista ensimmäisessä muodostimme tutkimuskysymykset. Toinen vaihe käsitti aineiston valinnan. Tutkimuskysymykset olivat toisessa vaiheessa merkittävässä osassa, sillä ne ohjasivat aineiston valintaa. Jokaista alkuperäistutkimusta arvioitiin ja peilattiin suhteessa tutkimuskysymyksiin. Kolmannessa vaiheessa etsittiin aineistosta vastauksia esitettyihin tutkimuskysy-

myksiin eli tehtiin kuvailun rakentaminen. Viimeisessä eli neljännessä vaiheessa tarkas-
telimme tuloksia laajemmassa kontekstissa myös eettisyyden ja luotettavuuden näkökul-
masta. (Kangasniemi ym. 2013: 294.)

4.2 Tiedonhaku

Sovelsimme opinnäytetyössämme systemaattista tiedonhakuja. Tiedonhaku aloitettiin
syksyllä 2020 kansainvälisistä tietokannoista Cinahl, Science Direct ja ProQuest Central.
Haut toistettiin uudelleen keväällä 2021 opinnäytetyön toteutusvaiheessa. Sisäänottokri-
terimme olivat seuraavat: artikkelissa käsitellään vauvahavainnointia, artikkeli on jul-
kaistu vuonna 2010–2021, artikkeli on julkaistu kansainvälisessä tieteellisessä lehdessä
ja siitä on saatavilla tiivistelmä sekä artikkelin kieli on suomi tai englanti. Suljimme pois
artikkeleita, mikäli ne eivät käsitelleet vauvahavainnointia, oli julkaistu ennen vuotta
2010, eivät olleet tutkimusartikkeleita, artikkelissa ei ollut tiivistelmää tai artikkeli ei ollut
suomeksi tai englanniksi.

Valitsimme tutkimusartikkeleita lähempään tarkasteluun rajausten jälkeen otsikon ja ti-
ivistelmän sopivuuden perusteella. Seuraavassa taulukossa (taulukko 1) kuvataan tieto-
kannoissa käyttämämme hakusanat, osumat sekä rajaukset.

Taulukko 1. Tietokantojen hakusanat ja rajaukset

<i>Tietokanta</i>	<i>Hakusanat</i>	<i>Osumat</i>	<i>Rajaukset</i>
Cinahl (Ebsco)	“MH infant observation” OR “MH parent-infant rela- tions” OR “MH mother-in- fant relations” AND obser- vation* / “infant observa- tion”	123	2010–2021 Kieli englanti, suomi Tutkimusartikkeli, vertaisarvioitu Tiivistelmä
Science Direct	“mother-infant interaction” AND “observation method” / “infant observation” OR “baby observation” AND method	83	2010–2021 Tutkimusartikkeli

ProQuest Central	“infant observation OR baby observation” AND study	52	2010–2021 Kieli englanti, suomi Tutkimusartikkeli
------------------	--	----	---

Yhteensä

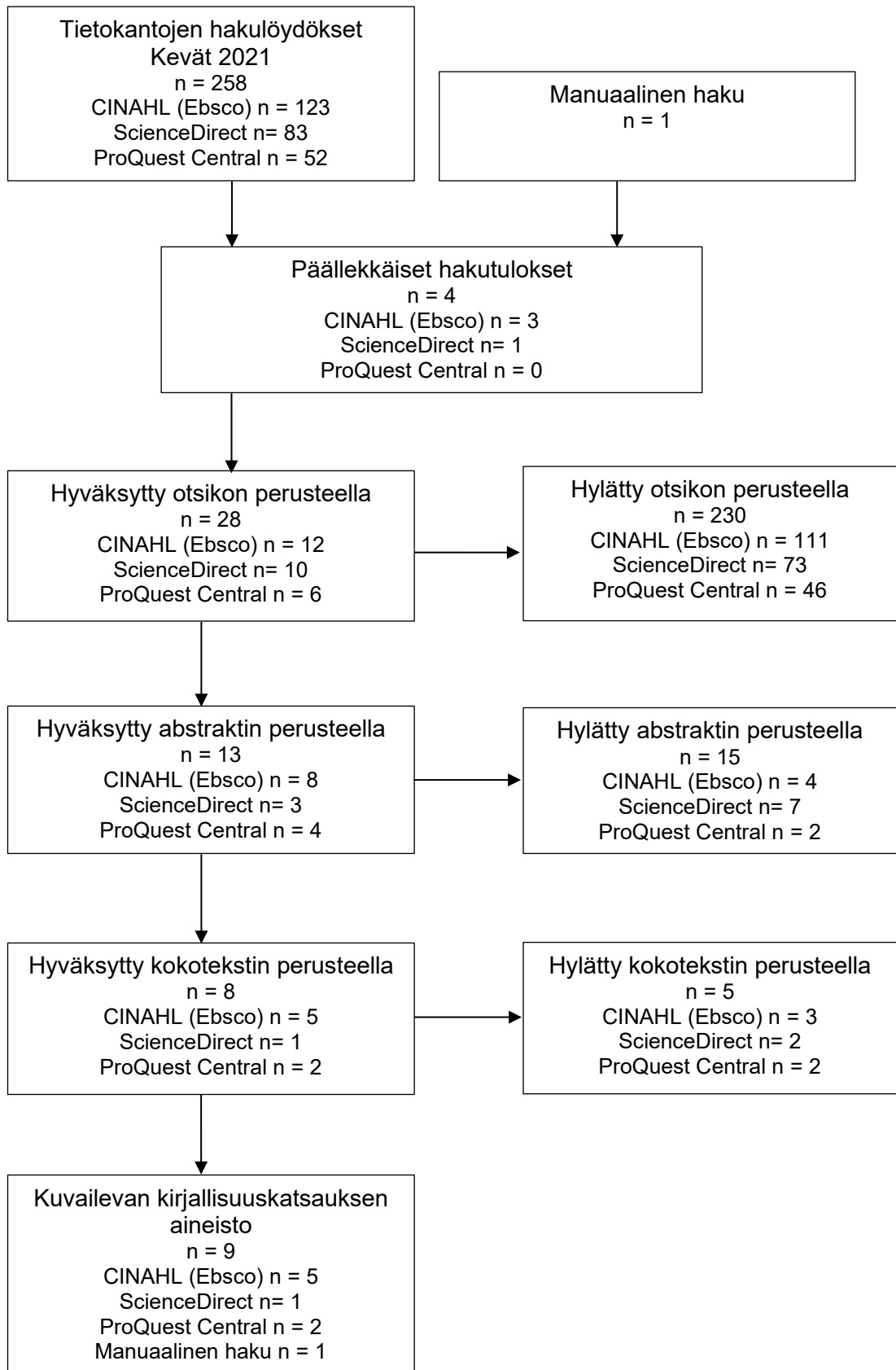
258 kpl

Pyrimme käyttämään tietokannoissa mahdollisimman samanlaisia hakusanoja ja rajoituksia mahdollisuuksien mukaan. Cinahl-tietokannassa käytimme vuosi- ja kielirajoituksia ja rajasimme haun vertaisarvioituihin tutkimusartikkeleihin, joista oli tiivistelmä saatavilla. Hyödynsimme tiedonhaussa Cinahl-tietokannan asiasanoja (Major Heading). Käytimme hakusanoina ”MH infant observation” OR ”MH parent-infant relations” OR ”MH mother-infant relations” AND observation*. Haku tuotti yhteensä 115 tulosta. Toinen suorittamamme haku oli ”infant observation” ja se tuotti meille kahdeksan osumaa.

ScienceDirect-tietokannassa suoritimme kaksi erillistä hakuja. Rajauksina käytimme vuosirajauksia sekä tutkimusartikkeleita. Käyttämämme hakusanat olivat ”mother-infant interaction” AND ”observation method”. Haku tuotti 21 osumaa. Toisessa haussa käytimme hakusanoina ”infant observation” OR ”baby observation” AND method. Jälkimmäinen haku tuotti yhteensä 62 osumaa.

Kolmas käyttämämme tietokanta oli ProQuest Central, jossa käytimme kieli- sekä vuosirajauksia ja sisällytimme hakuun vain tutkimusartikkeleita. Käyttämämme hakusanat olivat ”infant observation” OR ”baby observation” AND study. Hyödynsimme tietokannan NOFT-toimintoa, jolloin hakusanoja etsittiin kaikkialta muualta paitsi kokotekstistä. Haku tuotti yhteensä 52 osumaa.

Kaikista tietokannoista saimme kriteerit täyttäviä hakutuloksia yhteensä 258 kappaletta. Otsikoiden perusteella pois rajautui 230 artikkelia. Tietokantojen päällekkäisiä hakutuloksia oli yhteensä neljä kappaletta. Tiivistelmien perusteella pois jätettiin 15 tutkimusartikkelia. Kokotekstien läpikäymisen jälkeen varsinaisiksi tutkimusartikkeleiksi valikoitui yhteensä kahdeksan artikkelia. Tiedonhakua täydennettiin vielä manuaalisella haulla, josta hyväksyimme mukaan yhden artikkelin. Lopullisessa kirjallisuuskatsauksemme aineistossa on yhdeksän tutkimusartikkelia. Seuraavassa kuviossa (kuvio 1) kuvaamme tarkemmin kirjallisuuskatsauksen aineiston valinnan.

Kuvio 1. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tiedonhakuprosessi (Kuvio mukailen lähteestä Moher, Liberati, Tetzlaff ja Altman 2009)

4.3 Opinnäytetyön aineisto

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen aineisto koostuu yhdeksästä kansainvälisestä tutkimusartikkelista (Liite 1), jotka käsittelevät vauvahavainnointia. Kaikki tutkimusartikkelit on julkaistu englanninkielisissä kansainvälisissä tieteellisissä lehdissä. Tutkimusartikkeleista kaksi on julkaistu ennen vuotta 2013 ja loput seitsemän on julkaistu vuonna 2017 tai sen jälkeen. Tutkimusartikkeleista neljä on toteutettu Iso-Britanniassa (Appleton & Harris & Oates & Kelly 2012; Kaur Matharu & Perez 2018; Naughton & Perkins & McMinn & Kemp 2019; Perez & Isaza Salcedo & De Barbieri & Tookey 2018), kaksi Yhdysvalloissa (Condon 2017; Nugent & Dym Barlett & Von Ende & Valim 2017), yksi Uudessa-Seelannissa (Ng & Bampton & Stevens & Woods 2017), yksi Tanskassa (Hedegard Kristensen & Juul & Kronborg 2020) ja yksi Suomessa (Puura & Mäntymaa & Luoma & Kaukonen & Guedeney & Salmelin & Tamminen 2010).

Kirjallisuuskatsauksen lopulliseen aineistoon valitut tutkimusartikkelit käytiin huolellisesti läpi useaan kertaan. Artikkelien tiedot eli julkaisuvuosi, lehti, maa ja tekijät sekä keskeinen sisältö taulukoitiin liitteeseen 2. Taulukkoon kerättiin lisäksi tutkimusartikkelien tarkoitus, tutkimuskysymykset, menetelmät sekä keskeiset tulokset.

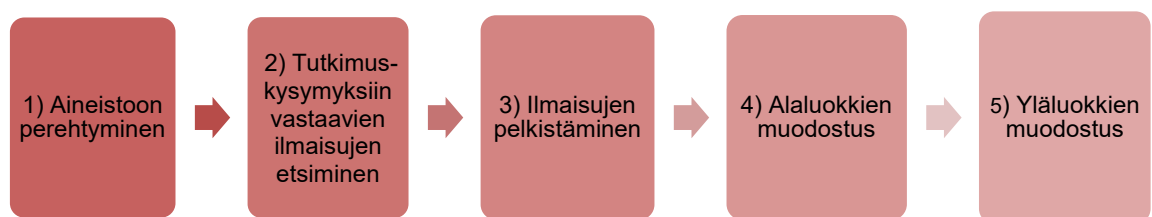
4.4 Induktiivinen sisällönanalyysi

Toteutimme aineiston analyysin induktiivisella sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan sananmukaisesti aineiston analyysimenetelmää, jonka avulla voidaan analysoida ja kuvata erityyppisiä aineistoja. Sisällönanalyysia on hyödynnetty esimerkiksi psykologiassa, sosiologiassa ja hoitotieteessä. Menetelmän tarkoituksena on kuvata tutkittavaa ilmiötä laajasti ja yleistävästi sekä luoda tämän pohjalta erilaisia käsiteluoituksia ja -järjestelmiä sekä malleja. Sisällönanalyysi jakautuu viiteen eri vaiheeseen, joita ovat analyysiyksikön valitseminen, tutustuminen aineistoon, aineiston pohjalta tehty pelkistäminen, aineiston luokittelu ja tulkinta sekä luotettavuustekijöiden arviointi. (Kankunen & Vehviläinen-Julkunen 2013: 165–166.)

Induktiivinen eli aineistolähtöinen sisällönanalyysi on menetelmä, jossa aineisto ohjaa teoreettisen kokonaisuuden luomista riippumatta aikaisemmasta teoria- tai taustatiedosta. Tavoitteena oli luoda kokonaiskuvaa vauvahavainnoinnista tutkimuskysymys-

temme ohjaamana. Induktiivinen sisällönanalyysi voidaan jaotella kolmeen eri vaiheeseen, joissa aineisto redusoidaan eli pelkistetään, klusteroidaan eli ryhmitellään uudelleen ja abstrahoidaan eli luodaan teoreettiset käsitteet. (Tuomi & Sarajärvi 2013: 108.)

Analysoimme opinnäytetyön hyödyntäen aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013: 167.) Aloitimme aineiston analysoinnin valittuun 1) aineistoon perehtymällä ja luimme aineiston useaan kertaan. Tämän jälkeen jatkoimme 2) etsimällä ja listaamalla tutkimuskysymyksiimme vastaavia ilmaisuja. Seuraavaksi taukoimme alkuperäisilmaisut ja merkitsimme artikkelin numeron (1–9) ilmaisun perään. Nämä aineistoista nousevat tutkimuskysymykseen vastaavat ilmaisut toimivat analyysikkönä. Käänsimme englanninkieliset alkuperäisilmaisut suomeksi ja loimme aineistoista nousseista ilmaisuista 3) pelkistyksiä, joista etsimme samankaltaisuuksia sekä eroavaisuuksia. Tämän jälkeen yhdistimme tekemiämme pelkistyksiä ja muodostimme niistä 4) alaluokkia. (Tuomi & Sarajärvi 2013: 109–113.)

Kuvio 2. Induktiivinen sisällönanalyysi (Tuomi & Sarajärvi 2013: 109–113 mukaillen)

Saimme analyysissä tutkimuskysymyksiimme vastaavia ilmaisuja yhteensä 113 kappaletta. Alaluokkia syntyi ensimmäiseen tutkimuskysymykseen 10, toiseen kysymykseen kahdeksan ja kolmanteen 19. Lopuksi yhdistimme alaluokat ja muodostimme niiden pohjalta 5) yläluokat (Tuomi & Sarajärvi 2013: 109). Lopullisia yläluokkia muodostui ensimmäiseen tutkimuskysymykseen neljä, toiseen kysymykseen kolme ja viimeiseen kuusi. Liitteessä 3 on analyysiesimerkki yläluokan muodostumisesta.

5 Tulokset

Esittelemme opinnäytetyön tulokset vastauksina kolmeen opinnäytetyötä ohjanneeseen kysymykseen: 1) Miksi vauvahavainnointimenetelmiä käytetään? 2) Mitä vauvahavainnoinnilla on saatu selville? 3) Millaisia kokemuksia ammattilaisilla, opiskelijoilla ja vanhemmilla on vauvahavainnoinnista?

5.1 Vauvahavainnoinnin tarkoitus

Ensimmäisen tutkimuskysymyksemme tarkoituksena oli selvittää, miksi vauvahavainnointimenetelmiä käytetään. Aineistomme pohjalta syntyi neljä yläluokkaa, jotka kuvaavat syitä vauvahavainnoinnin tekemiseen: Äidin ja vauvan välisen vuorovaikutussuhteen tutkiminen, Ongelmien ja haasteiden tunnistaminen vuorovaikutussuhteessa, Vauvan sisäisen maailman ymmärtäminen sekä Havainnoijan henkilökohtaisten tietojen ja taitojen kehittäminen. Muodostamamme yläluokat syntyivät kymmenestä eri alaluokasta. Yläluokkien muodostuminen alaluokista on esitetty alla olevassa taulukossa 2. Tulokset on raportoitu alaluvuissa yläluokkien mukaisessa järjestyksessä.

Taulukko 2. Vauvahavainnoinnin tarkoitus

Yläluokka	Alaluokka
Äidin ja vauvan välisen vuorovaikutussuhteen tutkiminen	Äidin ja vauvan välisen vuorovaikutuksen laadun arvioiminen
	Vuorovaikutussuhteen muodostumisen ja ilmiöiden havainnoiminen
	Äidin ja vauvan yhteensopivuuteen ja suhteen kehitykseen vaikuttavien tekijöiden havainnoiminen
Ongelmien ja haasteiden tutkiminen vuorovaikutussuhteessa	Vauvan ja äidin mielenterveyden ympärillä esiintyvien ongelmien tunnistaminen
	Laiminlyönnin ja henkisen kaltoinkohtelun riskissä olevien vauvojen tunnistaminen
	Vauvojen vetäytyvän käyttäytymisen tunnistaminen
Vauvan sisäisen maailman ymmärtäminen	Vauvan käyttäytymisen havainnointi
	Vauvan tunteiden ja kokemusten havainnointi ja tulkitseminen
Havainnoijan henkilökohtaisten tietojen ja taitojen kehittäminen	Havainnointitaitojen kehittäminen ja vauvan kehityksestä oppiminen
	Havainnoijan tunnereaktioiden ja tiedostamattomien käsitysten tunnistaminen

5.1.1 Äidin ja vauvan välisen vuorovaikutussuhteen tutkiminen

Yläluokka Äidin ja vauvan välisen vuorovaikutussuhteen tutkiminen muodostui kolmesta alaluokasta, jotka kuvaavat vauvahavainnoinnin tarkoitusta. Ensimmäinen alaluokka on Äidin ja vauvan välisen vuorovaikutuksen laadun arvioiminen. Tähän kuuluu vuorovaikutuksen laadun mittaaminen, johon sisältyy äidin reagointi ja herkkyys vauvaansa kohtaan, äidin herkkyyden ja tungettelevuuden sekä vauvan sitoutuneisuuden ja vuorovaikutuksen laadun arvioiminen. Äidin ja vauvan vuorovaikutuksen ja viestinnän arvioinnissa arvioidaan sekä vauvan että äidin käyttäytymistä ja vauvan ja äidin reaktioita toistensa viesteille. (Appleton ym. 2012: 5, 10–11.) Vuorovaikutuksen laadun ja viestinnän arvioimiseen sisältyy myös äidin ja vauvan siirtymätilanteista ja haasteista selviytymisen arviointi (Condon 2017: 10).

Toinen vuorovaikutussuhdetta tutkiva näkökulma ja alaluokka on Vuorovaikutussuhteen muodostumisen ja ilmiöiden havainnoiminen. Tämä havainnointinäkökulma pitää sisälleen vuorovaikutuksen muodostumisen sekä vuorovaikutuksessa tapahtuvien ilmiöiden ja niiden herättämien tunteiden havainnoinnin (Condon 2017: 10). Vauvahavainnoinnin avulla voidaan lisätä ymmärrystä ihmisten lapsuusajan kokemuksista ja tätä kautta tunnistaa ihmissuhteissa esiintyviä malleja (Ng ym. 2017: 238). Kolmas ja viimeinen alaluokka on Äidin ja vauvan yhteensopivuuteen ja suhteen kehitykseen vaikuttavien tekijöiden havainnoiminen. Vauvahavainnoinnin avulla tutkitaan vauvan kokemuksiin ja äiti-lapsisuhteen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä sekä havainnoidaan vanhemman ja vauvan kiinnostuksia, tarpeita, temperamenttia ja näiden kaikkien yhteensopivuutta (Condon 2017: 10).

5.1.2 Ongelmien ja haasteiden tunnistaminen vuorovaikutussuhteessa

Vauvahavainnointia käytettiin useassa tutkimuksessa erilaisten ongelmien ja haasteiden tunnistamiseen vauvan ja vanhemman välisessä vuorovaikutussuhteessa (Appleton ym. 2012; Naughton ym. 2019; Puura ym. 2010). Tämä yläluokka muodostui kolmesta alaluokasta. Ensimmäinen alaluokka on Vauvan ja äidin mielenterveyden ympärillä esiintyvien ongelmien tunnistaminen. Iso-Britanniassa tehdyssä tutkimuksessa vauvahavainnointia hyödynnettiin tunnistamaan vauvan ja äidin mielenterveyden ympärillä esiintyviä ongelmia. Sairaanhoidajilla on tärkeä rooli sellaisten äitien tunnistamisessa, joilla on vai-

keuksia muodostaa positiivista suhdetta vauvaansa. Äidin ja vauvan väliseen vuorovaikutukseen liittyvien riskien tunnistamista pidetäänkin keskeisenä taitona vauvaperheiden kanssa työskentelevien parissa. (Appleton ym. 2012: 5–6, 14.)

Toinen muodostamamme alaluokka on Laiminlyönnin ja henkisen kaltoinkohtelun riskissä olevien vauvojen tunnistaminen. Henkisellä kaltoinkohtelulla on vaikutuksia aivojen kehitykseen, mutta sen tunnistaminen varhaislapsuudessa on haastavaa. Havainnointimenetelmien avulla voidaan tunnistaa riskissä olevia ja kohdentaa apua sitä tarvitseville perheille. (Naughton ym. 2019: 271, 279.) Viimeinen vuorovaikutussuhteen ongelmien tunnistamiseen liittyvä alaluokka on Vauvojen vetäytyvän käyttäytymisen tunnistaminen. Suomessa toteutetussa tutkimuksessa vauvahavainnointimenetelmää hyödynnettiin vauvojen vetäytyvän käyttäytymisen tunnistamiseen sekä sen esiintyvyyden selvittämiseen. Sosiaalinen vetäytyminen on merkki ongelmista, joita olisi arvokasta seuloa ja joihin olisi hyvä päästä puuttumaan jo varhain. (Puura ym. 2010: 580.)

5.1.3 Vauvan sisäisen maailman ymmärtäminen

Yläluokka Vauvan sisäisen maailman ymmärtäminen muodostui kahdesta alaluokasta. Ensimmäinen muodostamamme alaluokka on Vauvan käyttäytymisen havainnointi. Naisten vankilassa toteutetussa tutkimuksessa vauvahavainnointia käytettiin vauvan käyttäytymisen, sopeutumisen ja suhteiden synkronian havainnointiin (Condon 2017: 10). Toisessa tutkimuksessa menetelmää hyödynnettiin vastasyntyneiden käyttäytymisen havainnointiin, tunnistamiseen ja tulkitsemiseen vanhempi-vauva-suhteessa (Hedegard Kristensen ym. 2020: 3). Toinen aineiston pohjalta muodostettu alaluokka on Vauvan tunteiden ja kokemusten havainnointi ja tulkitseminen. Vauvahavainnoinnin avulla saadaan tietoa vauvan varhaisesta psyykkisestä elämästä (Ng ym. 2017: 236). Vankilatutkimuksessa selvitettiin vauvojen tunteissa tapahtuvia muutoksia eri ihmisten läheisyydessä. Myös vankiäitien vauvojen kokemuksia tutkittiin vauvahavainnoinnin avulla. (Condon 2017: 5, 10.) Tehdyt havainnot vauvan käyttäytymisestä, tunteista ja kokemuksista tähtäsivät selkeästi vauvan sisäisen maailman ymmärtämiseen.

5.1.4 Havainnoijan henkilökohtaisten tietojen ja taitojen kehittäminen

Kirjallisuuskatsauksemme aineistosta nousi selkeästi esiin havainnoijan hyöty ja oppimiskokemus syynä vauvahavainnoinnin tekemiseen. Tutkimuksessa mukana olleet opiskelijat tekivät vauvahavainnointia osana opintojaan. (Kaur Matharu & Perez 2018: 284.)

Ensimmäinen alaluokka on Havainnointitaitojen kehittäminen ja vauvan kehityksestä oppiminen. Vauvahavainnointi mahdollistaa havainnointiroolin opettelun, havainnointitaitojen kehittymisen sekä vauvan kehityksestä oppimisen. (Kaur Matharu & Perez 2018: 284, 300.) Toinen alaluokka on Havainnoijan tunnereaktioiden ja tiedostamattomien käsitysten tunnistaminen. Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat olivat täysin uuden tilanteen edessä havainnointiprosessiin ryhtyessään. Tämä herätti erilaisia tunnereaktioita, jotka ovat tärkeässä roolissa tulevassa kliinisessä työssä. Myös omien tiedostamattomien käsitysten reflektointi lisäsi oppimiskokemuksen hyötyjä. (Kaur Matharu & Perez 2018: 284, 296, 300.)

5.2 Vauvahavainnoinnin tulokset

Toinen tutkimuskysymyksemme vastasi siihen, mitä tehdyllä vauvahavainnoinnilla on saatu selville. Aineistosta nousseista vastauksista muodostui kolme keskeistä tulosta eli yläluokkaa, jotka muodostuivat yhteensä kahdeksasta alaluokasta. Aineiston pohjalta muodostamamme yläluokat ovat: Vuorovaikutussuhteeseen vaikuttavat tekijät, Vauvan ja vanhemman välisen vuorovaikutussuhteen vahvistaminen ja edistäminen sekä Vauvahavainnoinnin sovellettavuus. Taulukossa 3 kuvataan alaluokat, joista olemme muodostaneet yläluokat. Tulokset on raportoitu yläluokkien mukaisessa järjestyksessä.

Taulukko 3. Vauvahavainnoinnin tulokset

Yläluokka	Alaluokka
Vuorovaikutussuhteeseen vaikuttavat tekijät	Äidin mielenterveyden vaikutus vauvan vuorovaikutuskäyttäytymiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin
	Ympäristön ja yksilöllisten luonteenpiirteiden vaikutus äiti-lapsi-suhteen kehitykseen
Vauvan ja vanhemman välisen vuorovaikutussuhteen vahvistaminen ja edistäminen	Vauvahavainnoinnin vaikutus äidin ja vauvan vuorovaikutuskäyttäytymiseen
	Vanhempi-vauva-suhteen vahvistaminen
	Vanhempien tiedon ja ymmärryksen lisääminen
Vauvahavainnoinnin sovellettavuus	Varhaisen vuorovaikutuksen merkityksen ymmärrys
	Vauvahavainnoinnin sovellettavuus ammattilaisille
	Havainnointitaitojen hyödyntäminen

5.2.1 Vuorovaikutussuhteeseen vaikuttavat tekijät

Eri tekijät voivat vaikuttaa vauvan ja vanhemman väliseen vuorovaikutussuhteeseen joko sitä heikentävästi tai vahvistavasti (Condon 2017; Puura ym. 2010). Yläluokka muodostui aineistomme pohjalta kahdesta alaluokasta. Tuloksissa nousi esiin alaluokaksi muodostunut Äidin mielenterveyden vaikutus vauvan vuorovaikutuskäyttäytymiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin. Äidin mielenterveys vaikuttaa tutkimuksien mukaan vauvan mielenterveyteen ja vuorovaikutukseen. Tutkimuksessa emotionaalisessa epätasapainossa olevien äitien vauvat olivat hämmentyneitä ja ahdistuneita. Myös äidin riittämättömät tunnetaidot vaikeuttivat vauvan viesteihin vastaamista. Nämä tekijät vaikuttavat vuorovaikutussuhteeseen heikentävästi. (Condon 2017: 14, 18.) Tulosten mukaan vuorovaikutussuhdetta heikentäviin tekijöihin liitetään myös äidin ja vauvan temperamenttiero. Äidin ja vauvan temperamenttieroilla sekä äidin mielenterveydellä ja elämäntilanteella oli vaikutusta vauvan sosiaaliseen vetäytymiseen (Puura ym. 2010: 584).

Toinen muodostamamme alaluokka on Ympäristön ja yksilöllisten luonteenpiirteiden vaikutus äiti-lapsisuhteen kehitykseen. Ennalta-arvaamattoman ympäristön vaikutus äitiin aiheutti korkeamman riskin äiti-vauva-suhteen häiriintymiseen. Äidin kyky samaistua vauvaan, äidin ja vauvan vuorovaikutus, yksilölliset luonteenpiirteet ja sosiaalinen ympäristö joko tukivat tai heikensivät vauvan kykyä kehittää ja ylläpitää suhteita. Perustarpeet sekä temperamentti vaikuttivat vauvojen vuorovaikutus-, huomio- ja nautintokykyyn sekä reagoivuuteen ja sitä kautta vuorovaikutussuhteeseen. (Condon 2017: 13–14, 17.)

5.2.2 Vauvan ja vanhemman vuorovaikutussuhteen vahvistaminen ja edistäminen

Vauvan ja vanhemman vuorovaikutussuhteen vahvistaminen ja edistäminen -yläluokka muodostui neljästä alaluokasta. Ensimmäinen alaluokka on Vauva-vanhempi-suhteen vahvistaminen. Yhdysvalloissa tehdyssä tutkimuksessa nousi esiin vuorovaikutussuhteen vahvistamiseen liittyvät teemat. NBO-menetelmä edisti positiivisia äiti-vauva-suhteita ja oli tehokas, ajallisesti rajattu interventio vanhemman ja vauvan välisen suhteen vahvistamiseksi. Menetelmällä voitiin parantaa hoivaajan ja lapsen välistä sensitiivisyyttä. Sekä ammattilaiset että perheet voivat käyttää NBO-menetelmää vahvistamaan suhdetta vanhemman ja vastasyntyneen välillä. (Nugent ym. 2017: 257, 265–266.)

Toinen alaluokka muodostui vanhempien tiedon ja ymmärryksen lisäämisestä. Toisessa NBO-menetelmään liittyvässä tutkimuksessa havaittiin, että tiedon välittäminen kotisairaanhoidajilta äideille on mahdollista, mutta vaikutusta äitiin, vauvaan tai suhteeseen liittyviin tekijöihin ei voitu osoittaa. NBO-koulutus auttoi sairaanhoitajia lisäämään äidin tietoa ja ymmärrystä omasta vastasyntyneestään. NBO-interventioon osallistuneilla äideillä oli enemmän tietämystä kommunikaatiosta sekä vuorovaikutuksesta vauvan kanssa. Menetelmällä ei ollut laajasti käytettynä vaikuttavuutta äidin, vauvan ja suhteen tekijöihin. (Hedegard Kristensen ym. 2020: 6–7.)

Kolmas muodostamamme alaluokka on Vauvahavainnoinnin vaikutus äidin ja vauvan vuorovaikutuskäyttäytymiseen. NBO-interventioon osallistuneet äidit olivat vertailuryhmän äitejä sensitiivisempiä. Vaikutukset näkyivät myös vauvojen käyttäytymisessä. NBO-interventioon osallistuneet vauvat olivat reagoivampia ja yhteistyökykyisempiä vertailuryhmän vauvoihin verrattuna. (Nugent ym. 2017: 264.) Neljäs ja viimeinen alaluokka on Varhaisen vuorovaikutuksen merkityksen ymmärrys. Positiivinen varhainen vuorovaikutussuhde on suojaava tekijä aivojen kehitykselle ja myöhempien ihmissuhteiden muodostamiselle. Eri tahojen välistä yhteistyötä lisäämällä voitaisiin maksimoida varhaisen vuorovaikutuksen hyödyt vauvoille. (Condon 2017: 19–20.) Vauvahavainnointi auttaa tunnistamaan näitä vuorovaikutussuhteiden uusia ja muuttuvia malleja (Ng ym. 2017: 236).

5.2.3 Vauvahavainnoinnin sovellettavuus

Vauvahavainnoinnin sovellettavuus nousi esiin monista aineistomme tutkimuksista (Ng ym. 2017; Naughton ym. 2019; Nugent ym. 2017; Puura ym. 2010). Muodostimme yläluokan kahdesta alaluokasta. Ensimmäinen alaluokka on Vauvahavainnoinnin sovellettavuus ammattilaisille. Tutkimuksen tulosten mukaan NBO-menetelmä sopii ammattilaisten käytettäväksi rutiinitutkimuksissa sairaalassa, klinikalla tai kotona (Nugent ym. 2017: 265). ADBB-menetelmä soveltuu vauvan vetäytyvyyden tunnistamiseen terveydenhuollossa. Menetelmä antaa lisää tietoa vauvan mielen haasteista ja varoittaa vauvojen vetäytyneisyydestä. (Puura ym. 2010: 579, 586.) Uusi-Seelantilaisen tutkimuksen mukaan vauvahavainnointi on vaikuttava ja ainutlaatuinen oppimisväline nimenomaan psykiatreille (Ng ym. 2017: 236).

Vauvahavainnointimenetelmistä yhteen liittyi rajoitteita, mutta menetelmän soveltaminen ammattilaisten käyttöön osoittautui silti mahdolliseksi. PIIOS-menetelmän rajoitteena oli

kykenemättömyys ryhmitellä tarkasti vanhempi-lapsi-parin vuorovaikutusta. Menetelmää on kuitenkin mahdollista käyttää varhaisessa vaiheessa muokkaamalla tai poistamalla joitakin kysymyksiä pisteytyksessä. (Naughton ym. 2019: 278–279.)

Toinen merkittävä muodostamamme alaluokka vauvahavainnoinnin sovellettavuudesta on Havainnointitaitojen hyödyntäminen. Vauvahavainnointi antaa mahdollisuuden ymmärtää varhaisen vuorovaikutuksen kokemuksia ja hyödyntää näitä lasten ja aikuisten parissa työskenneltäessä. Vauvahavainnointi lisää myös vauvan näkökulman ymmärrystä ja havainnointitaitoja on mahdollista hyödyntää yleisesti kliinisessä työssä. (Ng ym. 2017: 237–238.)

5.3 Ammattilaisten, opiskelijoiden ja vanhempien kokemukset

Kolmannessa tutkimuskysymyksessä etsimme vastauksia siihen, millaisia kokemuksia ammattilaisilla, opiskelijoilla ja vanhemmilla on vauvahavainnoinnista. Ammattilaisten ja opiskelijoiden kokemuksia käsittelemme yhdessä, sillä molempien ryhmien rooli oli vauvahavainnoinnissa sama eli toimia havainnoivana osapuolena, ja aineiston pohjalta nousivat kokemukset olivat ryhmien välillä yhteneväisiä. Vanhemmat olivat vauvahavainnoinnissa havainnoinnin kohteena, joten heidän kokemuksensa edustavat omaa itsestä näkökulmaa.

Ammattilaisten ja opiskelijoiden kokemuksista muodostui aineiston pohjalta neljä yläluokkaa: Riittämättömät valmiudet vauvahavainnointiin, Puutteelliset tiedot ja taidot havaintojen arvioimiseen, Havainnointiprosessin haastavuus ja Ammatillinen kasvu. Vanhempien kokemuksista muodostui kaksi yläluokkaa, jotka ovat Vauvahavainnointiprosessista hyötyminen ja Epämiellyttävät tunteet vauvahavainnointiprosessin aikana. Taulukoissa (taulukko 4 ja taulukko 5) kuvataan alaluokat, joista yläluokat muodostuivat. Tulokset on esitetty yläluokkien mukaisessa järjestyksessä.

Taulukko 4. Ammattilaisten ja opiskelijoiden kokemukset

Yläluokka	Alaluokka
Riittämättömät valmiudet havainnointiin	Virallisen koulutuksen puute
	Tiedonpuute ja valmistautumattomuus
Puuttelliset tiedot ja taidot havaintojen arvioimiseen	Syvällisen tiedon puute äiti-lapsisuhteesta
	Arvioinnin vaihtelevuus ja perustelemisen vaikeus
	Puutteellinen kokonaisuuden hallinta havainnointiprosessissa
Havainnointiprosessin haastavuus	Havainnointirooliin liittyvät haasteet
	Käytännön ja emotionaalisen tason haasteet
	Vertaistuen tarve
Ammatillinen kasvu	Motivaatio ja aktiivisuus vauvahavainnoinnin oppimisessa
	Itsestä oppiminen
	Havainnointitaitojen hyödyntäminen
	Oppimiskokemuksen arvostaminen

5.3.1 Riittämättömät valmiudet havainnointiin

Kokemukset riittämättömistä valmiuksista vauvahavainnointiin muodostui kahdesta alaluokasta. Ensimmäinen alaluokka Virallisen koulutuksen puute koostui ammattilaisten kokemuksista saamastaan koulutuksesta. Aineistossamme esiintyvät kotisairaanhoidajat kokivat, että heidän alkuperäinen koulutuksensa antoi puutteelliset valmiudet vauvahavainnointiin. Suurin osa ei ollut saanut koulutuksensa aikana virallista opetusta äitien ja vauvojen välisestä vuorovaikutuksesta ja he kokivat koulutuksen antaneen huonot valmiudet äiti-vauvasuhteen arvioimiseen. Aiheeseen liittyvää koulutusta ei ollut myöskään järjestetty lähiaikoina. (Appleton ym. 2012: 10–11, 14.)

Toinen alaluokka Tiedonpuute ja valmistautumattomuus koostui opiskelijoiden kokemuksista riittämättömistä valmiuksista vauvahavainnointiin. He kokivat varsinkin havainnointiprosessin alkuvaiheessa hämmennystä ja tietämättömyyttä, mikä aiheutti tunteen valmistautumattomuudesta havainnointiin. (Kaur Matharu & Perez 2018: 298–290.)

5.3.2 Puutteelliset tiedot ja taidot havaintojen arvioimiseen

Havainnoijien kokemusten pohjalta syntyi kolme alaluokkaa, jotka käsittelevät puutteellisia tietoja ja taitoja tehtyjen havaintojen arvioimiseen. Niistä ensimmäinen Syvällisen tiedon puute äiti-lapsisuhteesta nousi esiin kahdessa tutkimuksessa (Appleton ym. 2012; Condon 2017). Kotisairaanhoidajilla ei ollut syvällistä tietämystä kiintymyssuhdeteorioista ja äidin ja lapsen välisestä suhteesta (Appleton ym. 2012: 13). Varhaisen vuorovaikutuksen indikaattorit eivät myöskään olleet ilmeisiä kaikille vauvojen parissa työskenteleville ammattilaisille (Condon 2017: 21).

Toinen alaluokka Arvioinnin vaihtelevuus ja perustelemisen vaikeus muodostui ammattilaisten tekemistä havainnoista ja niiden arvioinneista. Kotisairaanhoidajien tekemissä arvioinneissa oli paljon vaihtelua ja oman pisteytyksen perusteleminen oli haastavaa. Osa sairaanhoidajista teki nopeita johtopäätöksiä tekemästään äiti-vauvavuorovaikutuksen pisteyttämisestä, kun taas osa pohti asiaa syvällisemmin. (Appleton ym. 2012: 11–12.)

Kolmas puutteellisia tietoja ja taitoja käsittelevä alaluokka on Puutteellinen kokonaisuuden hallinta havainnointiprosessissa. Vauvahavainnoinnissa keskityttiin pääasiallisesti äidin käyttäytymiseen, vauvan käyttäytymiseen sekä äidin ja vauvan väliseen vuorovaikutussuhteeseen. Havainnot kohdistuivat kuitenkin enemmän äitien käytökseen ja suhteeseen vauvan kanssa jättäen usein vauvan käyttäytymisen huomiotta. (Appleton ym. 2012: 12–13.)

5.3.3 Havainnointiprosessin haastavuus

Havainnointiprosessiin liittyi kokemusten mukaan monenlaisia haasteita ja niistä muodostui kolme alaluokkaa. Ensimmäinen alaluokka Havainnointirooliin liittyvät haasteet muodostui havainnoijien kokemista vaikeuksista, joita heidän roolinsa aiheutti. Havainnointiasetelman koettiin aiheuttavan jännitteitä ja turhautumista havainnoijaa kohtaan (Condon 2017: 12). Perheeseen suhtautuminen havainnoijan roolissa koettiin haasteelliseksi. Havainnoija koki usein joutuvansa sietämään tilanteita, joissa olisi tehnyt mieli puuttua niihin. (Ng ym. 2017: 237–238.) Rajojen ja havainnoitsijan roolin ylläpitäminen oli havainnoijille vaikeaa. Opiskelijat nostivatkin kokemuksissaan esiin vertaistuen tarpeen, josta muodostui toinen alaluokka. Vauvahavainnointiprosessiin liittyvät seminaarit

koettiin rohkaisevina ja seminaareissa pystyi avautumaan omista haasteistaan prosessiin liittyen. (Kaur Matharu & Perez 2018: 293.)

Kolmas alaluokka muodostui kokemuksista, jotka ilmaisivat havainnointiprosessin aikana ilmeneviä erilaisia käytännön ja emotionaalisen tason haasteita. Käytännön haasteena ammattilaiset kokivat kiireen vaikutuksen havainnointitapahtuman dokumentointiin (Ng ym. 2017: 237). Miesopiskelijat kokivat huolta sukupuolen vaikutuksesta äidin havainnointiprosessiin suhtautumiseen. Opiskelijat toivat myös esiin huolensa negatiivisesta kohtelusta ja yksin jäämisestä havainnointiprosessin aikana. Vauvahavainnointi oli monelle tunteellinen kokemus, joka vaati paljon työtä tunteiden käsittelyn tasolla. (Kaur Matharu & Perez 2018: 291, 296.)

5.3.4 Ammatillinen kasvu

Ammatillinen kasvu -yläluokka muodostui neljästä alaluokasta. Kotisairaanhoidajien kokemukset vauvahavainnoinnista toivat esiin ammatilliseen kasvuun liittyviä seikkoja, kuten alaluokaksi muodostuneen näkökulman Motivaatio ja aktiivisuus vauvahavainnoinnin oppimisessa. Vauvahavainnointi oli taito, jonka kotisairaanhoidajat olivat oppineet käytännössä ja itsenäisesti opiskelemalla valmistumisensa jälkeen. Toisaalta kävi myös ilmi, että pelkkä pitkä työkokemus ei taannut sairaanhoitajille hyviä arviointitaitoja. (Appleton 2012: 10, 13.)

Havainnoijien mukaan vauvahavainnointi oli arvostettava oppimiskokemus itsestä, toisista ja havainnointitaitojen hyödyntämisestä (Kaur Matharu & Perez 2018: Ng ym. 2018). Alaluokka Itsestä oppiminen nousi vahvasti esiin havainnoijien kertomusten perusteella. Vauvahavainnointi opettaa omista tunnereaktioista, asenteista ja vastatransferenssista eli omien tunteiden kohdistumisesta potilaaseen ja päätavoitteena on toisten ihmisten ymmärtäminen (Ng ym. 2017: 238). Alaluokka Havainnointitaitojen hyödyntäminen nousi havainnoijien kokemuksesta siitä, että vauvahavainnoinnista saadut taidot hyödyttävät esimerkiksi terapeuttisessa työssä eri ympäristöissä (Ng ym. 2017: 238). Vauvahavainnointia tehneet opiskelijat eivät kokemuksissaan maininneet vauvahavainnoinnin vaikutuksista tulevaan työhönsä, mutta kokivat havainnointiprosessin olevan heille yleishyödyllinen kokemus (Kaur Matharu & Perez 2018: 300). Neljäs ja viimeinen alaluokka on nimeltään Oppimiskokemuksen arvostaminen. Vauvahavainnointi koettiin

sekä henkisesti raskaana ja haastavana että kognitiivisena ja tunteikkaana oppimiskokemuksena, joka auttaa ymmärtämään kokonaisvaltaisemmin vauvahavainnointiin liittyviä tekijöitä (Kaur Matharu & Perez 2018: 296).

Taulukko 5. Vanhempien kokemukset

Yläluokka	Alaluokka
Vauvahavainnointiprosessista hyötyminen	Reflektiokyvyn ja vauvan sisäisen maailman ymmärtämisen kehittyminen
	Antamisen ja saamisen kokemus
	Havainnoijan vaikutus äidin käyttäytymiseen ja tunteisiin
Epämiellyttävät tunteet havainnointiprosessin aikana	Ahdistuksen ja epävarmuuden tunteet omaan käyttäytymiseen liittyen
	Negatiiviset tunteet
	Riittämätön tuki järjestävältä taholta
	Havainnointiprosessiin tottuminen

5.3.5 Vauvahavainnointiprosessista hyötyminen

Vanhempien kokemusten perusteella muodostui alaluokka Reflektiokyvyn ja vauvan sisäisen maailman ymmärtämisen kehittyminen. Tämä näkökulma oli yksi kolmesta äitejä hyödyttävistä kokemuksista vauvahavainnoinnin aikana. Äidit kokivat näkevänsä vauvansa käyttäytymistä ja kokemuksia aivan uudesta näkökulmasta (Condon 2017: 12). Vauvahavainnointiprosessi kehitti vanhempien reflektiokykyä ja vauvan kokemusten ja kehityksen reflektio lisääntyi havainnoinnin aikana (Perez ym. 2018: 129).

Toinen näkökulma, jonka äidit kokivat heitä hyödyttäväksi, oli antamisen ja saamisen kokemus. He kokivat suurta empatiaa ja samaistumista vauvahavainnointia suorittavaa opiskelijaa kohtaan ja kokivat haluavansa antaa jotain takaisin osallistumalla havainnoitavaksi. Äidit tavoittelivat vauvahavainnoinnista henkilökohtaista hyötyä ja havainnoitsija toi monelle toivottua seuraa perhearjen keskelle. (Perez ym. 2018: 135–136, 138.)

Kolmas hyötynäkökulma ja alaluokka muodostui havainnoijan vaikutuksesta äidin käyttäytymiseen ja tunteisiin. Vanhemmat kokivat, että osaavan havainnoijan läsnäolo voi

hyödyttää perheitä (Ng ym. 2017: 237). Havainnoijalla oli vaikutus äidissä herääviin positiivisiin ja negatiivisiin tunteisiin, ja vanhemmat kokivat tullessa rohkaistuksi ja ymmärretyksi havainnoijan puolelta. Äidit kokivat myös olevansa läsnä olevampia ja keskittyneempiä havainnointihetkissä vauvansa kanssa. (Perez ym. 2018: 138–139.)

5.3.6 Epämiellyttävät tunteet havainnointiprosessin aikana

Äidit toivat kokemuksissaan esiin monia epämiellyttäviä tunteita, joita havainnointi sai heissä aikaan (Perez ym. 2018). Epämiellyttävistä tunteista muodostui alaluokkia, joista ensimmäinen käsittää ahdistuksen ja epävarmuuden tunteet omaan käyttäytymiseen liittyen havainnointiprosessin aikana. Vanhemmat kokivat olevansa tarkastelun alaisena, mikä johti epäluonnolliseen käyttäytymiseen havainnoijan edessä. Äidit kokivat ahdistusta ja epävarmuutta omasta käyttäytymisestään ja heidän käsityksensä normaalista käytöksestä katosi vauvahavainnointiprosessin aikana. (Perez ym. 2018: 139–140.)

Toinen alaluokka muodostui havainnoinnin aiheuttamista negatiivisista tunteista, joita äidit jostakin syystä vähättelivät. Osa äideistä koki havainnoinnin tuomitsevana ja syyttävänä. Toiset taas kokivat voimakkaita pelon tunteita, kun he joutuivat jättämään havainnoijan kahden vauvansa kanssa. Näitä tunteita saatettiin kuitenkin syrjäyttää tai vähätellä muiden kokemusten rinnalla. (Perez ym. 2018: 141.) Kolmas alaluokka muodostui kokemuksesta riittämättömästä tuesta järjestävältä taholta prosessin aikana. Äidit kokivat havainnoijien olevan oppijan roolissa, ja he olisivat toivoneet enemmän tukea sekä itselleen että opiskelijalle. Kolmatta osapuolta olisi tarvittu havainnointiprosessin aikana ja tämä ulkopuolisen kontaktin ja tuen puute aiheutti äideissä negatiivisuutta (Perez ym. 2018: 142–143).

Neljäs alaluokka muodostui kokemuksesta havainnointiprosessiin totumisesta ajan kuluessa. Epämiellyttävien tunteiden kokeminen vaati tilanteeseen mukautumista ja sopeutumista ajan kanssa (Naughton ym. 2019; Perez ym. 2018). Havainnointitilanteisiin ja havainnoitsijaan totuminen koettiin vauvahavainnoinnin käännekohtana ja äidit kokivat kaikkien epämiellyttävien ja negatiivisten tunteiden jälkeenkin helpotusta ja nautintoa vauvan pyrkiessä viimein ottamaan kontaktia havainnoijaan (Perez ym. 2018: 143). Äidit kokivat havainnoinnin hyväksyttävämpänä, kun he tottuivat siihen ja pystyivät olemaan vaivaantumatta tilanteessa (Naughton ym. 2019: 276).

6 Pohdinta

6.1 Tulosten tarkastelu

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kuvailla vauvahavainnoinnin tarkoitusta, tuloksia ja vauvahavainnointiin liittyviä kokemuksia. Saamamme tulokset vastaavat opinnäytetyön tarkoitukseen ja tutkimuskysymyksiin. Vauvahavainnoinnin tarkoituksena on tulostemme mukaan äidin ja vauvan välisen vuorovaikutuksen tutkiminen, ongelmien ja haasteiden tunnistaminen vuorovaikutussuhteessa, vauvan sisäisen maailman ymmärtäminen sekä havainnoijan henkilökohtaisten tietojen ja taitojen kehittäminen. Vauvahavainnoinnilla on saatu selville vuorovaikutussuhteeseen vaikuttavia tekijöitä sekä vauvahavainnointimenetelmien ja tulosten sovellettavuutta ammattilaisten ja perheiden käyttöön. Tulostemme mukaan vauvahavainnointimenetelmillä voidaan myös vahvistaa ja edistää vauvan ja vanhemman välistä vuorovaikutussuhdetta.

Ammattilaisten ja opiskelijoiden kokemukset liittyivät riittämättömiin havainnointivalmiuksiin, puutteellisiin tietoihin ja taitoihin havaintojen arvioimisessa, havainnointiprosessin haastavuuteen sekä ammatilliseen kasvuun. Vanhempien kokemus vauvahavainnoinnista piti sisällään vauvahavainnointiprosessista hyötymisen sekä prosessin aikaiset epämiellyttävät tunteet. Tarkastelemme ja pohdimme tuloksia tutkimuskysymyksittäin suhteessa aikaisempaan teoreettiseen viitekehykseen.

6.1.1 Vauvahavainnoinnin tarkoitus

Ensimmäinen tutkimuskysymyksemme tarkasteli, miksi vauvahavainnointimenetelmiä käytetään. Aikaisempi tutkimustieto vauvahavainnoinnista tukee tuloksiamme vauvahavainnoinnin hyödyntämisestä äidin ja vauvan välisen vuorovaikutussuhteen tutkimiseen. Tulostemme mukaan vauvahavainnoinnin avulla voidaan arvioida äidin ja vauvan välisen vuorovaikutuksen laatua, sekä vuorovaikutussuhteen muodostumista ja sen ilmiöitä. (Appleton ym. 2012; Condon 2017; Ng ym. 2017.) Vauvahavainnointia voidaan hyödyntää myös äidin ja vauvan yhteensopivuuteen ja suhteen kehitykseen vaikuttavien tekijöiden havainnoimiseen (Condon 2017). Tarve vauvahavainnoinnille syntyi 1900-luvun puolivälissä, kun haluttiin saada lisää konkreettista tietoa lapsen sekä vuorovaikutussuhteen kehityksestä. Vauvahavainnointia käytetään vanhemman ja vauvan välisenvuorovaikutuksen havainnoimiseen ja sen antaa monipuolista ja konkreettista tietoa vuorovaikutussuhteesta ja sen kehittymisestä. (Lehtonen 2007; Mäntymaa 2006; Rustin 2009.)

Tuloksemme puoltavat ajatusta siitä, että vauvahavainnoinnin tarve näyttäisi olevan edelleen sama.

Tulostemme mukaan vauvahavainnointia käytetään eri ongelmien ja haasteiden tunnistamiseen vuorovaikutussuhteessa, mikä nousi esiin kolmesta tutkimuksesta (Appleton ym. 2012; Naughton ym. 2019; Puura ym. 2010). Vauvahavainnointimenetelmä auttoi muun muassa tunnistamaan vauvan ja äidin mielenterveyden ympärillä esiintyviä ongelmia sekä vauvan vetäytyvää käyttäytymistä. Tuloksemme vauvahavainnoinnin hyödyntämisestä ongelmien ja haasteiden tunnistamiseen sopivat aikaisempiin tutkimustuloksiin. Vauvan välttelevän käytöksen sekä aktiivisen kommunikaation vähyyden on osoitettu olevan yhteydessä kroonisiin terveysongelmiin lapsen ensimmäisten kahden elinvuoden aikana (Mäntymaa 2006). Vauvan vetäytyvä käyttäytyminen on merkittävä ja tärkeä hälytysmerkki, jota voidaan seuloa vauvahavainnoinnin, tarkemmin ADBB-menetelmän avulla. Tämä mahdollistaa vetäytyneiden vauvojen tunnistamisen ja ongelmaan puuttumisen ajoissa. (Guedeney ym. 2008.)

Vauvan sisäisen maailman ymmärtäminen oli tulostemme mukaan keskeinen syy vauvahavainnoinnin tekemiselle. Havainnoinnin avulla tutkittiin vauvan käyttäytymistä sekä havainnoitiin vauvan tunteita ja kokemuksia ja tulkittiin niitä. (Condon 2017; Hedegard Kristensen ym. 2020.) Vauvahavainnointi antoi myös tietoa vauvan varhaisesta psyykkisestä elämästä (Ng ym. 2017). Tuloksemme näyttäisivät olevan yhteneväisiä aikaisemman tutkitun tiedon kanssa. Vauvojen kokemuksista ja vuorovaikutuksesta tiedetään nykyään varsin paljon. Pysyvän kiintymyssuhteen merkitys on ymmärretty ja vaikutukset vauvan käyttäytymiseen ovat havaittavissa. Kiintymyssuhteen puute voi näkyä esimerkiksi normaalin kehityksen viivästymisenä. (Katajamäki 2009.) Vauvahavainnointia on käytetty vauvan varhaisen vuorovaikutuksen sekä sisäisen maailman tarkasteluun. Tavoitteena vauvahavainnoinnilla on ollut vauvan kokemusten ymmärtäminen ja mahdollisuus vaikuttaa niihin. (Rustin 2006.) Tuloksistamme nousi selvästi esiin tarve ymmärtää vauvan sisäistä maailmaa ja varhaista psyykkistä elämää. Sen sijaan niihin vaikuttaminen ei suoraan noussut esiin.

Vauvahavainnointia käytetään tulostemme mukaan havainnoijan henkilökohtaisten tietojen ja taitojen kehittämiseen. Vauvahavainnoinnin avulla voidaan kehittää omia havainnointitaitoja sekä oppia vauvan kehityksestä. Havainnointi antaa myös mahdollisuuden omien tunnereaktioiden ja tiedostamattomien käsitysten tunnistamiseen ja reflektoi-

seen. (Kaur Matharu & Perez 2018.) Vauvahavainnointia on alun perin sovellettu psykoterapia- ja psykoanalyysikoulutuksissa. Tavoitteena oli opiskelijoiden havainnointitaitojen kehittäminen sekä vauvan kehityksestä oppiminen. Vauvahavainnointi tarjosi mahdollisuuden vauvan ja vanhemman välisen suhteen muodostumisen seuraamiseen. (Rustin 2009; Schulman 2002.) Vauvahavainnoinnin alkuperäinen tarkoitus näyttäisi säilyneen tulostemme perusteella, sillä havainnointi on edelleen osana esimerkiksi psykologian ja psykoterapian koulutusohjelmia eri maissa (Kaur Matharu & Perez 2018).

6.1.2 Vauvahavainnoinnin tulokset

Toisen tutkimuskysymyksemme tarkoituksena oli selvittää, mitä vauvahavainnoinnilla on saatu selville. Saamiemme tulosten perusteella vauvahavainnoinnin avulla on saatu selville eri tekijöitä, jotka vaikuttavat lapsen ja hoivaajan väliseen vuorovaikutussuhteeseen. Äidin mielenterveys ja elämäntilanne vaikuttavat vauvan vuorovaikutuskäyttäytymiseen ja sosiaaliseen vetäytyneisyyteen. (Condon 2017; Puura ym. 2010.) Myös ympäristöllä ja yksilöllisillä luonteenpiirteillä, kuten temperamentilla on vaikutusta äiti-lapsi-suhteen kehitykseen (Condon 2017). Näiden tekijöiden huomioiminen vauvaperheiden kanssa työskenneltäessä on mielestämme tärkeää.

Vauvahavainnoinnin avulla voidaan edistää ja vahvistaa vauvan ja vanhemman välistä vuorovaikutussuhdetta (Condon 2017; Hedegard Kristensen ym. 2020; Ng ym. 2017; Nugent ym. 2017). Tämä voi tapahtua esimerkiksi vauvahavainnointi-intervention avulla. NBO-interventiolla oli positiivisia vaikutuksia äidin ja vauvan vuorovaikutuskäyttäytymiseen. Esimerkiksi äidit olivat sensitiivisempiä ja vauvat reagoivampia ja yhteistyökykyisempiä vertailuryhmän äiteihin ja vauvoihin verrattuna. NBO-menetelmä näytti myös vahvistavan ja parantavan lapsen ja hoivaajan välistä sensitiivisyyttä. Menetelmä soveltuu niin ammattilaisten kuin perheidenkin käyttöön. (Nugent ym. 2017.) Nämä tulokset ovat peilattavissa aikaisempaan tutkimukseen, jonka mukaan NBO-menetelmä vahvistaa vauvan ja vanhemman välistä suhdetta ja tukee perhekeskeistä työskentelyä (Nugent 2015). Vauvahavainnointi lisää vanhempien tietoa ja ymmärrystä omasta vastasyntyneestä sekä kommunikaatiosta vauvan kanssa. Myös ammattilaisten ymmärrys varhaisen vuorovaikutuksen merkityksestä kasvaa vauvahavainnoinnin myötä. (Condon 2017; Hedegard Kristensen ym. 2020; Ng ym. 2017.) Tuloksemme tukevat ajatusta siitä, että äidin ymmärrystä omasta vastasyntyneestä voidaan lisätä antamalla vanhemmille tukea ja tarjoamalla henkistä kannattelua (Schulman 2002).

Tulostemme mukaan vauvahavainnointia voidaan soveltaa eri tilanteissa ja hieman eri tarkoituksiin. Vauvahavainnointi toimii ainutlaatuisena oppimisvälineenä muun muassa psykiatreille. Vauvahavainnointi antaa mahdollisuuden ymmärtää varhaisen vuorovaikutuksen kokemuksia sekä vauvan näkökulmaa. Tämän ymmärryksen ja osaamisen hyödyntäminen yleisesti kliinisessä työssä aikuisten ja lasten parissa on mahdollista. (Ng ym. 2017.) Tuloksemme sopivat aikaisempaan teoreettiseen viitekehykseen. Vauvahavainnoinnin levitessä psykoterapian ja psykiatrian alojen kautta, psykoanalyttikot sovelsivat vauvahavainnointia varhaisen psyykkisen ja henkisen elämän sekä vanhempi-lapsi-suhteen tutkimiseen. Vauvahavainnointia on hyödynnetty myös varhaisissa interventioissa sekä laajemmin lasten ja nuorten parissa työskentelevien ammattiryhmien keskuudessa. (Rustin 2009.)

Ammattilaiset voivat soveltaa NBO-menetelmää sairaala-, klinikka- ja kotiympäristöissä (Nugent ym. 2017). ADBB-menetelmä soveltuu vauvan vetäytyvyyden tunnistamiseen terveydenhuollossa ja se antaa lisää tietoa vauvan mielen haasteista ja varoittaa vauvojen vetäytyneisyydestä (Puura ym. 2010). Tulokset tukevat aikaisempaa tutkimusta, jonka mukaan ADBB-menetelmä on tarpeeksi herkkä työkalu tunnistamaan vauvojen vetäytyvää käytöstä ja mahdollistaa avun ja tuen tarjoamisen ajoissa (Guedeney ym. 2008). Svanberg ym. 2013 mukaan PIIOS-menetelmä soveltuu 6–7 kuukauden ikäisten vauvojen havainnointiin. Aineistomme tutkimuksen mukaan PIIOS-menetelmää voidaan kuitenkin pisteytystä muokkaamalla soveltaa jo kahden viikon ikäisten vauvojen havainnointiin (Naughton ym. 2019). Saamamme tulokset siis vahvistavat vauvahavainnointimenetelmien sopivuutta ja sovellettavuutta terveydenhuollon ammattilaisten käyttöön.

6.1.3 Ammattilaisten, opiskelijoiden ja vanhempien kokemukset

Kolmas tutkimuskysymys pureutui ammattilaisten, opiskelijoiden ja vanhempien kokemuksiin vauvahavainnoinnista. Tulostemme perusteella ammattilaiset ja opiskelijat kokevat saaneensa liian vähän aiheeseen liittyvää koulutusta, mikä antaa riittämättömät valmiudet havainnointiin (Appleton ym. 2012; Kaur Matharu & Perez 2018). Puutteet teorialiedossa ja havainnointitaidoissa vaikeuttivat tehtyjen havaintojen arvioimista ja oman arvion perustelemista. Edes pitkä työkokemus ei taannut hyviä arviointitaitoja. (Appleton ym. 2012.) Saamamme tulokset vahvistavat jo aiemmin tehtyjä havaintoja siitä, että havainnointitaitoja on pidetty itsestäänselvyysnä ja että niiden kehittymiseen tarvitaan syvällistä koulutusta (Schulman 2011).

Vauvahavainnointiprosessi koetaan monelta osin haastavaksi kokemukseksi (Condon 2017; Kaur Matharu & Perez 2018; Ng ym. 2017). Havainnointiroolin opettelu ja siinä pysyttelemine on vaikeaa, sillä havainnointiasetelma synnyttää epäluonnollisen tilanteen, jossa perheeseen suhtautuminen on emotionaalisesti raskasta (Kaur Matharu & Perez 2018; Ng ym. 2017). Nämä kokemukset ja saamamme tulokset tavoittavat vauvahavainnointiprosessin yhden tavoitteen, joka on oppia säätelemään sopivaa etäisyyttä havainnointiroolissa sekä tulkitsemaan omia ja vastapuolen tunteita (Schulman 2002). Vauvahavainnointiprosessin aikana järjestettävien seminaarien merkitys on nähty omien kokemusten ja teorian kohtaamispaikkana, jossa muodostetaan kuvaa lapsen kehityksen normaaliudesta (Schulman 2002), mutta meidän tuloksissamme seminaarit olivat enemmänkin paikka, josta haettiin vertaistutukea kohdattuihin haasteisiin. Käytännön tason haasteena koettiin muun muassa kiireinen aikataulu, mikä vaikeutti havaintojen muistamista ja kirjoittamista. (Kaur Matharu & Perez 2018.) Tämä kokemus alleviivaa jo aiemmin esiin nousutta havaintoa siitä, että parhaan oppiskokemuksen saamiseksi muistiinpanot tulisi kirjoittaa viipymättä havainnoinnin jälkeen (Waddell 2006).

Vauvahavainnointi edistää tulostemme mukaan ammatillista kasvua. Moni sairaanhoitaja oli hankkinut tietonsa vauvahavainnoinnista itsenäisesti opiskelemalla. Oma motivaatio, kiinnostus ja aktiivisuus vauvahavainnointia kohtaan näytti olevan ainakin osasyynä omien vauvahavainnointitaitojen kehittämiseksi virallisen koulutuksen puutteen ohella. (Appleton ym. 2012.) Vauvahavainnointi nähdään haasteellisuudestaan huolimatta arvostettavana oppimiskokemuksena itsestä ja toisista sekä saavutetut havainnointitaidot hyödyllisinä myös muissa ympäristöissä (Kaur Matharu & Perez 2018; Ng ym. 2017). Tämä tulos nousi aineistostamme näkökulmana, joka on osa vauvahavainnoinnin ydintä eli itsestä ja toisista oppimista (Schulman 2002). Toisaalta tulos voi kertoa myös yleisestä ammatillisen kasvun ja oman osaamisen kehittämisen periaatteesta, jota esimerkiksi sairaanhoitajilta vaaditaan (World Health Organization 2009: 21).

Tulostemme mukaan vanhemmat kokevat hyötyvänsä vauvahavainnoinnista (Condon 2017; Ng ym. 2017; Perez ym. 2018). Havainnointi johti siihen, että äidit refleктоivat itseään ja vauvansa kokemuksia enemmän sekä ymmärsivät vauvojaan paremmin (Condon 2017; Perez ym. 2018). Vauvan näkökulman ymmärtäminen onkin vauvahavainnoinnin keskeinen tavoite. Meidän tuloksissamme vauvan ymmärtäminen nousi myös äitien kokemuksista, vaikka alun perin näkökulma on ollut enemmänkin ammattilaisten tavoite. (Rustin 2006.) Äidit kokivat saavansa henkilökohtaista hyötyä, tukea ja rohkaisua, pelkästään jo havainnoijan läsnäolon vaikutuksesta (Ng ym. 2017; Perez ym. 2018).

Tämä tulos tukee jo olemassa olevaa ajatusta siitä, että vanhemmille oikeaan aikaan annettu tuki auttaisi erityisesti äitiä ymmärtämään omaa lastaan paremmin (Schulman 2002).

Vanhempien kokemukset eivät olleet pelkästään positiivisia. Vauvahavainnointi herätti epämiellyttäviä tunteita, kuten omaan käyttäytymiseen liittyvää ahdistusta ja epävarmuutta. Äidit kokivat, että vauvahavainnointiprosessin aikana olisi tarvittu enemmän tukea järjestävältä taholta (Perez ym. 2018). Nämä ovat tärkeitä aineistostamme nousseita havaintoja ja näkökulmia, jotka vaatisivat lisää tutkimusta.

6.2 Luotettavuus

Olemme hyödyntäneet opinnäytetyömme luotettavuuden arvioinnissa laadullisen tutkimuksen yleisiä luotettavuuskriteereitä, joita ovat uskottavuus, siirrettävyys, vahvistettavuus ja refleksiivisyys. (Kylmä & Juvakka 2012: 128–129.) Näiden kriteerien toteutumista olemme vahvistaneet työssämme kuvaamalla opinnäytetyön eri vaiheet tarkasti ja huolellisesti. Olemme edenneet mahdollisimman johdonmukaisesti aina tutkimuskysymyksestä johtopäätöksiin luotettavuuden parantamiseksi. Tutkimuskysymykset ja opinnäytetyömme teoreettinen tausta on määritelty ja esitetty selkeästi jo työmme alussa, jotta se olisi mahdollisimman selkeää ja ymmärrettävissä lukijalle. (Kangasniemi ym. 2013: 297.)

Työmme uskottavuutta on vahvistettu taustojen sekä teoreettisten lähtökohtien tarkalla kuvaamisella. Tekemämme tiedonhaku on esitetty työssämme tarkasti ja yksityiskohtaisesti taulukoiden avulla. Näihin olemme kuvanneet käyttämämme tietokannat, hakusanat sekä rajaukset. Tämä mahdollistaa tiedonhaun toistettavuuden ja lisää työmme luotettavuutta. Toistettavuuden mahdollistamiseksi olemme kuvanneet myös käyttämämme menetelmät kuvailevan kirjallisuuskatsauksen sekä induktiivisen sisällönanalyysin yksityiskohtaisesti. Paneuduimme tiedonhakuun syvällisesti prosessin aikana. Osallistuimme tiedonhakupajaan sekä pyysimme kirjastolta henkilökohtaista ohjausta tiedonhaun toteuttamiseen mahdollisimman luotettavasti ja systemaattisesti. Vaikka tiedonhaku toteutettiin mahdollisimman systemaattisesti ja raportoitiin tarkasti, on esimerkiksi maksullisten julkaisujen sekä rajauksiemme takia joitakin hyviä julkaisuja voinut jäädä valitsemamme aineiston ulkopuolelle. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013: 197–198.)

Opinnäytetyömme aineisto sekä saamamme tulokset on esitetty avoimesti ja selkeästi työssämme. Käyttämämme aineisto on kuvattu opinnäytetyömme liitteessä 1, josta löytyy artikkelien tiedot sekä keskeiset tulokset. Opinnäytetyömme tulokset on esitetty selkeästi ja johdonmukaisesti analyysitaulukoiden (taulukot 2–5) avulla, jotta lukijan on mahdollista seurata tekemämme analyysin etenemistä ja tulosten raportointia. Olemme kuvanneet yhden yläluokan muodostumisen ja analyysia tarkemmin liitteessä 3, jossa on esitetty alkuperäisilmaukset, käännökset, tekemämme pelkistykset sekä alaluokat, joista esitetty yläluokka on muodostettu. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013: 198.)

Uskottavuuden vahvistamiseksi olemme pyrkineet mahdollisimman tarkkoihin ja aineistomme sisältöä kuvaaviin luokituksiin sekä kategorioihin. Luimme aineistomme useaan kertaan itseksemme, jotta kummankaan ajatukset tai mielipiteet eivät yksin ohjaisi analyysin etenemistä. Tämän jälkeen teimme sisällönanalyysiä yhdessä luotettavuuden parantamiseksi. Aineistomme oli kokonaan englanninkielistä ja kääntämisessä on voinut tulla virheitä. Teimme käännöstyön yhdessä tarvittaessa sanakirjaa apuna käyttäen, jotta alkuperäisilmaukset saataisiin mahdollisimman tarkasti käännettyä. Analyysiprosessia helpotti myös aineistomme syvälinen tunteminen. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013: 198.)

Tulostemme siirrettävyyttä Suomeen on huomioitu kuvaamalla opinnäytetyömme taustaa sekä teoreettista viitekehystä riittävästi. Tutkimusartikkeleistamme yksi oli toteutettu Suomessa ja loput kahdeksan ulkomailla. Ulkomailla julkaistut tutkimukset olivat kuitenkin toteutettu länsimaissa, joissa terveydenhuollon taso on korkea. Vauvahavainnointimenetelmät ovat itsenäisiä ja selkeästi jäsenneltyjä menetelmiä, joita voidaan soveltaa samalla tavalla maasta riippumatta. Vanhemman ja vauvan välinen vuorovaikutus ja siihen liittyvät tekijät ovat pääpiirteissään samanlaisia kaikkialla, joten tuloksemme ovat uskottavasti siirrettävissä myös Suomeen. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013: 198.)

Tutkimuksen vahvistettavuuden lisäämiseksi olemme kirjanneet prosessin etenemisen pääpiirteittäin. Näin lukijan on helpompi seurata, kuinka olemme päätyneet saamiimme tuloksiin. (Kylmä & Vehviläinen-Julkunen & Lähdevirta 2003: 613.) Refleksiivisyyden eli omien lähtökohtiemme vaikutukset opinnäytetyön tekemiseen on myös otettu huomioon. Aineistoa etsiessämme emme valikoineet aineistoa mielivaltaisesti, vaan pyrimme valit-

semaan tutkimusartikkeleita, jotka vastasivat mahdollisimman hyvin tutkimuskysymyksiimme. Tiedostimme aineiston analyysin aikana, että omilla ennakkokäsityksillämme voi olla vaikutusta aineiston tulkintaan. Teimme opinnäytetyötä kahdestaan, joten mahdollisia vääristymiä oli helpompaa tunnistaa ja oikaista. Saimme opinnäytetyöprosessin aikana myös yksilö- ja ryhmäohjausta, mikä auttoi meitä tarkastelemaan omaa työtämme kriittisesti. (Kylmä & Juvakka 2012: 129.)

Pyrimme opinnäytetyössämme kaikin puolin tulosten luotettavuuteen. Aineiston valinnassa painotimme mahdollisimman hyvin tutkimuskysymyksiimme vastaavaa tutkimusotosta. Arvioimme artikkelien luotettavuutta tekijän, lehden sekä maan perusteella ja tarkastimme artikkelimme Julkaisuforumissa. Opinnäytetyössämme oli kolme tutkimuskysymystä, millä oli vaikutusta analyysin tekemiseen. Opinnäytetyön otos oli varsin pieni, sillä se koostui yhdeksästä tutkimusartikkelista. Pyrimme välttämään liian pinnallista aineiston käsittelyä sekä irrallisia ja hataria johtopäätöksiä muodostamalla mahdollisimman aineistoon pohjautuvia luokitteluja alkuperäisilmausten perusteella. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013: 200–201.) Teimme ammattikorkeakoulun tasoista opinnäytetyötä ensimmäistä kertaa, millä voi myös olla vaikutusta työn luotettavuuteen.

6.3 Eettisyys

Opinnäytetyössämme on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä. Eettisiä tekijöitä huomioimalla olemme pyrkineet sekä tukemaan työn eettistä pohjaa että myös lisäämään opinnäytetyömme luotettavuutta sekä uskottavuutta. Olemme edenneet johdonmukaisesti tutkimuskysymyksestä aina johtopäätöksiin eettisyyden tukemiseksi. (Tuomi & Sarajärvi 2013: 132; Kangasniemi ym. 2013: 297.)

Olemme pyrkineet rehellisyyteen ja avoimuuteen sekä tarkkuuteen koko opinnäytetyöprosessin ajan hyvän tieteellisen käytännön mukaan. Toisten tutkijoiden työn kunnioittamiseksi olemme kiinnittäneet erityistä huolellisuutta oikeanmukaiseen lähdeviittausten tekemiseen sekä lähdeluettelon viimeistelyyn. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012: 6–7; Tuomi & Sarajärvi 2013: 132–133.) Tiedonhankinnassa sekä aineiston valinnassa, analysoinnissa ja raportoinnissa olemme käyttäneet eettisesti kestäviä menetelmiä ja raportointi on tehty mahdollisimman tarkasti ja avoimesti. Käytimme tiedonhakuun virallisia tietokantoja, joihin pääsimme käsiksi koulun tunnuksilla. Tiedonhaku on esitetty työssämme taulukon avulla, johon on sisällytetty käyttämämme tietokannat, rajaukset

sekä käytetyt hakusanat. Tämän avulla olemme lisänneet tiedonhakuprosessin läpinäkyvyyttä ja toistettavuutta. Opinnäytetyö on toteutettu kättilötyön tutkinto-ohjelmassa kuvailevana kirjallisuuskatsauksena eikä tästä syystä erillistä tutkimuslupaa tarvittu. Opinnäytetyöllämme ei ollut erillistä rahoitusta. (Tuomi & Sarajärvi 2013: 132.)

Hyvään tieteelliseen käytäntöön liittyy myös mahdollisia loukkauksia, joita olemme pyrkineet opinnäytetyössämme välttämään. Olemme välttäneet vilppiä työssämme tekemällä aineiston sisällönanalyysin työssämme kuvaamalla tavalla ja esittämällä vain aidosti analyysin perusteella esiin nousseita tuloksia. Olemme pyrkineet alkuperäisten ilmausten mahdollisimman tarkkaan raportointiin ja kääntämiseen havaintojen vääristymisen välttämiseksi. Sisällön analysoinnissa emme ole muuttaneet tuloksia tai valikoineet niitä, vaan olemme edenneet jokaisessa vaiheessa tutkimuskysymyksiemme ohjaamana. Olemme kirjoittaneet opinnäytetyömme omin sanoin toisten töitä kopioimatta ja plagioinnin poissulkemiseksi olemme tarkastaneet työmme Turnitin-plagioinnintarkastusohjelmassa prosessin eri vaiheissa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012: 8–9.)

Opinnäytetyömme toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, joten koko aineistomme pohjautuu muiden tekemien tutkimusten tuloksiin. Olemme raportoineet avoimesti käyttämämme artikkelit ja niiden tekijät sekä muut merkittävät tiedot työssämme. Tulosten sekä käyttämämme menetelmän raportoinnissa olemme pyrkineet olemaan mahdollisimman huolellisia virheellisten käsitysten ja tulosten poissulkemiseksi. Analyysin etenemisestä on työssämme esitetty kunkin tutkimuskysymyksen kohdalla yläluokkien muodostumista kuvaava taulukko. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012: 9.)

6.4 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön tulosten perusteella voidaan tehdä kolme johtopäätöstä:

1. Vauvahavainnoinnilla voidaan edistää ja tukea vauvan ja vanhemman välistä vuorovaikutussuhdetta lisäämällä vanhempien ja ammattilaisten ymmärrystä vauvan varhaisesta psyykkisestä elämästä ja vuorovaikutussuhteeseen heikentävästi tai edistävästi vaikuttavista tekijöistä.
2. Vauvahavainnointimenetelmät antavat työkaluja tunnistaa tuen tarvisijat, erityisryhmät ja poikkeavuudet vuorovaikutuksessa.

3. Vauvahavainnoinnin osaamisessa on puutteita. Vauvahavainnointikoulutusta tulisi lisätä terveysalan ammattilaisten koulutukseen.

6.5 Jatkotutkimus- ja kehittämis ehdotukset

Opinnäytetyössämme käsitelimme eri vauvahavainnointimenetelmiä ja saimme viitteitä niiden sovellettavuudesta ja hyödyistä perheille ja ammattilaisille.

1. Jatkossa kannattaisi tutkia ja vertailla eri menetelmiä tarkemmin keskenään sekä pohtia, mitkä niistä voisivat sopia kätilöille, terveydenhoitajille ja sairaanhoitajille ja mitä menetelmiä kannattaisi opettaa koulutuksen aikana.
2. Vanhempien näkökulmaa ja kokemuksia kannattaisi myös tutkia lisää, sillä niistä nousi esiin monia epämiellyttäviä kokemuksia. Tarvittaisiin lisätutkimusta siitä, miten vanhempien vauvahavainnointikokemusta voitaisiin parantaa.

Tuloksistamme nousi esiin koulutuksen tarve vauvahavainnointiin liittyvien tietojen ja taitojen suhteen. Vauvahavainnointi on tärkeä taito kaikille vauvaperheiden kanssa työskenteleville, siis erityisesti myös kätilöille. Tulostemme perusteella esitämme kehittämis edotuksena kätilökoulutukselle vauvahavainnointitaitojen sisällyttämistä koulutukseen. Tietous vauvahavainnoinnista, sen menetelmistä ja hyödyistä osana kätilökoulutusta voisi tuoda arvokasta osaamista valmistuville kätilöille ja sitä kautta hyödyttäisi vanhempia ja perheitä.

6.6 Ammatillinen kasvu

Tämä opinnäytetyö on ollut prosessina opettavainen ja kehittänyt ammatillista osaamistamme. Syvällinen perehtyminen vauvahavainnoinnin maailmaan on valottanut havainnointitaitojen merkitystä vauvaperheiden kanssa työskenteleville. Tämä on myös vahvistanut ajatustamme siitä, että vauvahavainnointitaidot olisivat erittäin hyödyllisiä myös kätilön työssä.

Opinnäytetyön tekeminen on lisännyt osaamistamme sekä ymmärrystämme vauvahavainnoinnista. Voimme hyödyntää tätä osaamista kätilöiksi valmistuttuamme. Opinnäytetyön tekeminen ei ollut ainoastaan prosessina opettavainen, vaan antoi meille hyvät lähtökohdat vauvahavainnoinnin tarpeen tunnistamiseen myös tulevassa työelämässä.

Kätilöinä tarvitsemme vauvahavainnointitaitoja sekä vuorovaikutussuhteiden ymmärtämistä eri ympäristöissä työskennellessä. Koska tarkastelimme vauvahavainnointia työssämme hieman laajemmasta näkökulmasta, saimme lisää ymmärrystä jatkokoulutuksen ja henkilökohtaisen kehittymisen tarpeesta myös tulevilla kätilön työuralla.

Opinnäytetyön toteuttaminen mielekkästä aiheesta on vaatinut motivaatiota, sitoutuneisuutta ja kärsivällisyyttä. Uuden tiedon etsiminen ja tuottaminen on ollut pitkä asteittain etenevä projekti, joka on edellyttänyt kriittisyyttä omaa ja parin työskentelyä kohtaan. Saamamme tulokset ovat kuitenkin rohkaisevia ja jatkotutkimusaiheita herättäviä, mikä on ammatillisen kehityksen kannalta mielekästä. Kätilönä on hyvä olla kiinnostunut uusimmista perheitä koskevista tutkimuksista ja vauvahavainnoinnin sovellutuksista. Näemme opinnäytetyömme omalta osaltamme keskustelun avaajana vauvahavainnoinnin ja havainnointitaitojen merkityksestä kätilön työssä.

Lähteet

Appleton, Jane V. & Harris, Margaret & Oates, John & Kelly, Cat 2012. Evaluating health visitor assessments of mother–infant interactions: A mixed methods study. *International Journal of Nursing Studies* 50. 5–15.

Condon, Marie-Celeste 2017. Early Relational Health: Infants' Experiences Living with Their Incarcerated Mothers. *Smith College Studies in Social Work* 87 (1). 5–25.

Dollberg, Daphna & Feldman, Ruth & Keren, Miri & Guedeney, Antoine 2006. Sustained withdrawal behaviour in clinic-referred and nonreferred infants. *Infant Mental Health Journal* 27 (3). 292–309. <<https://ruthfeldmanlab.com/wp-content/uploads/2019/06/Sustained-withdrawal-behavior54.pdf>>. Viitattu 5.3.2021.

Guedeney, Antoine & Foucault, Christophe & Bougen, Eva & Larroque, Beatrice & Mentré, France 2008. Screening for risk factors of relational withdrawal behaviour in infants aged 14–18 months. *European Psychiatry* 23. 150–155. <<https://www.cambridge.org/core/journals/european-psychiatry/article/screening-for-risk-factors-of-relational-withdrawal-behaviour-in-infants-aged-1418-months/732AC-BABDC8254C8F803947467143C46>>. Viitattu 5.3.2021.

Hedegard Kristensen, Ingeborg & Juul, Svend & Kronborg, Hanne 2020. What are the effects of supporting early parenting by newborn behavioural observations (NBO)? A cluster randomised trial. *BMC Psychology* 8. 107.

Hermanson, Elina 2019. Varhainen vuorovaikutus ja itsetunnon kehitys. *Kotineuvola*. <https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kot00302>. Viitattu 1.3.2021.

Hermanson, Elina 2012. Vastasyntynyt. *Kotineuvola*. <https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kot00101>. Viitattu 26.10.2020.

Kangasniemi, Mari & Utriainen, Kati & Ahonen, Sanna-Mari & Pietilä, Anna-Maija & Jääskeläinen, Petri & Liikanen, Eeva 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. *Hoitotiede* 25 (4). 291–301.

Kankkunen, Päivi & Vehviläinen-Julkunen, Katri 2013. *Tutkimus hoitotieteessä*. 3. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Katajamäki, Erja 2009. *Terveen lapsen ja nuoren kehitys, hoito ja ohjaus*. Teoksessa Koistinen, Paula & Ruuskanen, Susanna & Surakka, Tuula (toim.). *Lasten ja nuorten hoitotyön käsikirja*. 1.–3. painos. Hämeenlinna: Tammi. 52–76.

Kaur Matharu, Gurleen & Perez, Alejandra 2018. 'A new experience and a new concept': a study on postgraduate students' experiences of parent–infant observation. *Infant Observation* 2 (3). 284–302.

Kylmä, Jari & Juvakka, Taru 2012. Laadullinen terveystutkimus. 1.–2. painos. Helsinki: Edita.

Kylmä, Jari & Vehviläinen-Julkunen, Katri & Lähdevirta, Juhani 2003. Laadullinen terveystutkimus – mitä, miten ja miksi? *Duodecim* 119 (7). 609–615.

Lastenneurolakäsikirja 2020. Terveystarkastukset lapsen ensimmäisen ikävuoden aikana. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <<https://thl.fi/fi/web/lastenneurolakäsikirja/maaraaikaistarkastukset/terveystarkastusten-tarkempi-sisalto/terveystarkastukset-lapsen-ensimmaisen-ikavuoden-aikana>>. Viitattu 3.11.2020.

Lehtonen, Jenni Maria 2007. Asiantuntemuksen kasvu varhaisen vuorovaikutuksen ja vauvahavainnoinnin maailmassa. Sosiaalityön pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Yhteiskuntapolitiikan laitos. <<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/11362>>. Viitattu 26.10.2020.

Lotzin, Annett & Lu, Xiaoxing & Kriston, Levente & Schiborr, Julia & Musal, Teresa & Romer, Georg & Ramsauer, Brigitte 2015. Observational Tools for Measuring Parent-Infant Interaction: A Systematic Review. *Clinical Child and Family Psychology Review*. 18. 99–132. <https://www.researchgate.net/publication/274395727_Observational_Tools_for_Measuring_Parent-Infant_Interaction_A_Systematic_Review>. Viitattu 15.2.2021.

Moher D & Liberati A & Tetzlaff J & Altman DG 2009. The PRISMA Group. Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses: The PRISMA Statement. <<https://www.equator-network.org/reporting-guidelines/prisma/>>. Viitattu 12.2.2021.

Mäntymaa, Mirjami 2006. Early Mother-Infant Interaction. Determinants and Predictivity. Väitöskirja. University of Tampere. Faculty of Medicine. Pediatric Psychiatry. <<https://trepo.tuni.fi/handle/10024/67591>>. Viitattu 21.10.2020.

Naughton, Aideen & Perkins, Lucinda & McMinn, Bethan & Kemp Alison 2019. Using an observation tool (Parent-Infant Interaction Observation Scale) to assess parent-infant interaction in the first 2 weeks of life: A feasibility study. *Child Care Health* 45. 271–285.

Ng, Lillian & Bampton, Chris & Stevens, Seonaigh & Woods, Penny 2017. The infant observation task as a tool in psychiatric practice. *Australasian Psychiatry* 25 (3). 236–238.

Nugent, J. Kevin & Dym Barlett, Jessica & Von Ende, Adam & Valim, Clarissa 2017. The Effects of the Newborn Behavioral Observations (NBO) System on Sensitivity in Mother-Infant Interactions. *Infants and Young Children* 30 (4). 257–268.

Nugent, J. Kevin 2015. The Newborn Behavioral Observations (NBO) System as a Form of Intervention and Support for New Parents. *Zero to three Journal*. 1–10. <https://www.researchgate.net/publication/282354712_The_Newborn_Behavioral_Observations_NBO_System_as_a_Form_of_Intervention_and_Support_for_New_Parents>. Viitattu: 8.2.2021.

Perez, Alejandra & Isaza Salcedo, Martha & De Barbieri, Muriel & Tookey, Sara 2018. Why do mothers volunteer for infant observation and what do they make of the experience? A qualitative study. *Infant Observation* 21 (2). 129–151.

Puura, Kaija & Mäntymaa, Mirjami & Luoma, Ilona & Kaukonen, Päivi & Guedeney, Antoine & Salmelin, Raili & Tamminen, Tuula 2010. Infants' social withdrawal symptoms assessed with a direct infant observation method in primary health care. *Infant Behavior & Development* 33. 579–588.

Rustin, Margaret 2009. Esther Bick's legacy of infant observation at the Tavistock – some reflections 60 years on. *Infant Observation* 12 (1). 29–41. <http://repository.tavistockandportman.ac.uk/262/1/M_Rustin_Esther_Bick.pdf>. Viitattu 19.10.2020.

Rustin, Michael 2006. Infant observation research: What have we learned so far? *Infant observation* 9 (1). 35–52. <https://www.researchgate.net/publication/47529033_Infant_observation_research_What_have_we_learned_so_far>. Viitattu 19.10.2020.

Salminen, Ari 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisuja. Opetusjulkaisuja. Vaasan yliopisto. <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-349-3>>. Viitattu 21.10.2020.

Schulman, Marja 2011. Vauvahavainnointi koulutuksen ja kliinisen työn osana. Teoksessa Sinkkonen, Jari & Kalland, Mirjam (toim.). *Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen*. Helsinki: WSOYpro Oy. 125–146.

Schulman, Marja 2002. *Vauvahavainnointi: Oppia observoimalla*. Helsinki: Therapieääitiö. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Storvik-Sydänmaa, Stiina & Talvensaari, Helena & Kaisvuo, Terhi & Uotila, Niina 2012. *Lapsen ja nuoren hoitotyö*. 1.–2. painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Svanberg, P.O. & Barlow, J. & Tigbe, W. 2013. The Parent–Infant Interaction Observation Scale: reliability and validity of a screening tool. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*: January 2013. 1–10. <https://www.researchgate.net/publication/241688034_The_Parent-Infant_Interaction_Observation_Scale_reliability_and_validity_of_a_screening_tool>. Viitattu 21.10.2020.

Tiitinen, Aila 2020. Normaali synnytys. Lääkärikirja Duodecim. <www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00160>. Viitattu 27.10.2020.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2013. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 10., uudistettu laitos. Vantaa: Tammi.

Turney, Nicole 2016. Best Practice at the new birth review? *The Journal of the Health Visitors' Association*. *Community Practitioner* 89 (4). 42–46.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkaus-epäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. <www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf>. Viitattu 27.10.2020.

Waddell, Margot 2006. Infant observation in Britain: The Tavistock approach. *International Journal of Psychoanalysis* 87. 4–22.

Willoughby, Roger 2001. The Petrified Self: Esther Bick and her membership paper. *British Journal of Psychotherapy* 18 (1). 3–6. <https://www.researchgate.net/publication/227980457_The_petrified_self_Esther_Bick_and_her_membership_paper>. Viitattu 20.10.2020.

World Health Organization 2009. Global Standards for the initial education of professional nurses and midwives. <https://www.who.int/hrh/nursing_midwifery/hrh_global_standards_education.pdf>. Viitattu 9.3.2021.

Opinnäytetyön aineisto

1. Appleton, Jane V. & Harris, Margaret & Oates, John & Kelly, Cat 2012. Evaluating health visitor assessments of mother–infant interactions: A mixed methods study. *International Journal of Nursing Studies* 50. 5–15.
2. Condon, Marie-Celeste 2017. Early Relational Health: Infants' Experiences Living with Their Incarcerated Mothers. *Smith College Studies in Social Work* 87 (1). 5–25.
3. Hedegard Kristensen, Ingeborg & Juul, Svend & Kronborg, Hanne 2020. What are the effects of supporting early parenting by newborn behavioural observations (NBO)? A cluster randomised trial. *BMC Psychology* 8. 107.
4. Kaur Matharu, Gurleen & Perez, Alejandra 2018. 'A new experience and a new concept': a study on postgraduate students' experiences of parent–infant observation. *Infant Observation* 2 (3). 284–302.
5. Naughton, Aideen & Perkins, Lucinda & McMinn, Bethan & Kemp Alison 2019. Using an observation tool (Parent–Infant Interaction Observation Scale) to assess parent–infant interaction in the first 2 weeks of life: A feasibility study. *Child Care Health*. 45. 271–285.
6. Ng, Lillian & Bampton, Chris & Stevens, Seonaigh & Woods, Penny 2017. The infant observation task as a tool in psychiatric practice. *Australasian Psychiatry* 25 (3). 236–238.
7. Nugent, J. Kevin & Dym Barlett, Jessica & Von Ende, Adam & Valim, Clarissa 2017. The Effects of the Newborn Behavioral Observations (NBO) System on Sensitivity in Mother–Infant Interactions. *Infants and Young Children* 30 (4). 257–268.
8. Perez, Alejandra & Isaza Salcedo, Martha & De Barbieri, Muriel & Tookey, Sara 2018. Why do mothers volunteer for infant observation and what do they make of the experience? A qualitative study. *Infant Observation* 21 (2). 129–151.
9. Puura, Kaija & Mäntymaa, Mirjami & Luoma, Ilona & Kaukonen, Pälvi & Guedeney, Antoine & Salmelin, Raili & Tamminen, Tuula 2010. Infants' social withdrawal symptoms assessed with a direct infant observation method in primary health care. *Infant Behavior & Development* 33. 579–588.

Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa käytetyt tutkimusartikkelit taulukoituna

Tekijä(t), vuosi, maa, lehti	Tarkoitus/tutkimuskysymykset	Aineisto/menetelmä	Tulokset
1. Appleton Jane V., Harris Margaret, Oates John, Kelly Cat 2012. Iso-Britannia. International Journal of Nursing Studies 2013. 50. 5–15.	Tutkittiin kuinka kotisairaanhoidajat tunnistavat äidin ja vauvan välisessä vuorovaikutuksessa esiintyviä ongelmia syntymän jälkeisenä aikana.	Tutkimukseen osallistui 17 ensimmäisen lapsensa saanutta äitiä (1. vaihe) sekä 12 kotisairaanhoidajaa (2. vaihe). Äidin ja vauvan vuorovaikutusta videoitiin havainnointilaboratoriossa, jonka jälkeen sitä analysoitiin GRS-mittarilla. Hoitajat katsoivat videoita ja pisteyttivät niitä, tuloksia verrattiin GRS-pisteytyksiin. Lisäksi hoitajia haastateltiin ja haastattelut analysoitiin systemaattisella laadullisella sisällönanalyysillä.	Tutkimus tuottaa lisää ymmärrystä, kuinka kotisairaanhoidajat havainnoivat äidin ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Vauvan käyttäytymisen havainnoinnissa paljon puutteita, mikä puoltaa jatkokoulutuksen tarpeellisuutta.
2. Condon, Marie-Celeste 2017. Yhdysvallat. Smith College Studies in Social Work 2017. 87 (1). 5–25.	Tutkittiin vauvahavainnoinnin avulla vauvan ja äidin elämää naisvankilassa. Tarkoituksena oli tuottaa tietoa vauvan varhaisista kokemuksista, sisäisestä maailmasta ja suhteiden muodostumisesta.	Havainnoitiin 17 vauvaa ja heidän äitejään vauvojen syntymästä äidin vapautumiseen asti. Lisäksi äitejä ja hoitajia haastateltiin. Aineiston kerääminen ja analysointi toteutettiin laadullisia menetelmiä käyttäen.	Tutkimus tuottaa lisätietoa vankiäitien lasten varhaisista kokemuksista ja sisäisestä maailmasta. Yhteistyötahojen välistä toimintaa tulisi lisätä vankiäitien lasten mielenterveyden ja kehityksen edistämiseksi.
3. Hedegard Kristensen Ingeborg, Juul Svend, Kronborg Hanne 2020. Tanska. BMC Psychology. 8. 107.	Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kotisairaanhoidajien NBO-menetelmän pitkä- ja lyhytaikaisia vaikutuksia tuoreissa vauvaperheissä.	Tutkimus toteutettiin satunnais-rypästoksena neljässä kunnassa Tanskassa. Tutkimuksen interventoryhmään osallistui 1332 perhettä ja vertailuryhmään 1234 perhettä. Vanhemmat täyttivät itsenäisesti kyselylomakkeet tutkimuksen alkuvaiheessa sekä lopussa. Tuloksia mitattiin eri mittareita käyttäen.	Tutkimuksessa ei huomattu alkukeski- eikä loppuvaiheilla merkittäviä tilastollisia eroja. Ainoa merkittävä ero ryhmien välillä oli, että interventoryhmän äideillä oli tutkimuksen mukaan enemmän tietoa vauvan kommunikaatiosta, vauvan viesteihin vastaamisesta sekä paremmat kyvyt lohduttaa vauvaa ja muodostaa suhde tämän kanssa.

4. Kaur Matharu Gurleen, Perez Alejandra 2018. Iso-Britannia. Infant Observation 2 (3). 284–302.	Tutkittiin psykoanalyysikurssin jatko-opiskelijoiden kokemuksia vauvahavainnoinnista.	Kuutta opiskelijaa haastateltiin puolistrukturoidulla haastattelumenetelmällä, joka sisälsi avoimia kysymyksiä. Haastattelut äänitettiin ja litteroitiin. Sisältö analysoitiin IPA-menetelmällä.	Haastatteluissa nousi esiin viisi pääteemaa: 1. Alkushokki ja hämmennys 2. hermostuttava ja pelottava perheen etsiminen 3. vertaisten ja semi-naarien tukeva ja normalisoiva vaikutus 4. vauvahavainnointiprosessin eri vaiheissa esiintyvät haasteet 5. kokemuksen arvostus.
5. Naughton Aideen, Perkins Lucinda, McMinn Bethan, Kemp Alison 2019 Iso-Britannia. Child Care Health 2019. 45. 271–285.	Tutkittiin, soveltuuko PIIOS (Parent-Infant Interaction Observation Scale) havainnointityökaluna vanhemman ja vauvan välisen vuorovaikutuksen arvioimiseen vauvan kahden ensimmäisen elinviikon aikana, aikaisempi luotettava testaus oli 2–7 kuukauden ikäisillä.	Äiti-lapsi-vuorovaikutusta havainnoitiin ja videoitiin kahdella kotikäynnillä lapsen ollessa 7–10 (n=30) päivää vanha sekä 8–12 viikon ikäisenä (n=28). Lisäksi äidit täyttivät kyselylomakkeen. PIIOS-työkalua käytettiin pisteyttämään videohavainnot.	PIIOS-työkalun 13 kohdasta kymmentä voitiin käyttää pisteyttämään hereillä olevaa vauvaa. Tulokset olivat lupaavia. Luotettavien tulosten saamiseksi tarvitaan lisää tutkimusta laajemmalla otoksella.
6. Ng Lillian, Bampton Chris, Stevens Seonaigh, Woods Penny 2017. Uusi-Seelanti. Australasian Psychiatry 25 (3). 236–238.	Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata vauvahavainnointimenetelmää ja sen merkitystä psykiatriassa.	Kolme havainnoitsijaa kävi kerran viikossa tunnin ajan havainnoimassa äiti-lapsiparia, kukin omassa perheessä puoli vuotta. Ohjaajan kanssa käytiin keskusteluja havainnoista kahden viikon välein.	Viikoittaiset havainnoinnit äiti-lapsiparista yhdistettynä ohjaukseen ovat merkityksellisiä. Vauvahavainnoinnissa kehittyvä herkkyyden taito terapeuttisessa työskentelyssä kliinisissä olosuhteissa.
7. Nugent J. Kevin, Dym Barlett Jessica, Von Ende Adam, Valim Clarissa 2017. Yhdysvallat. Infants and Young Children 30 (4). 257–268.	Tutkimuksessa tarkasteltiin NBO-menetelmän vaikutusta äiti-vauvasuhteen sensitiivisyyteen ensimmäisten neljän kuukauden aikana.	Tutkimukseen osallistui 35 ensisynnyttäjää ja heidän terveet vastasyntyneensä. Äidit jaettiin kahteen ryhmään, joista molemmat saivat normaalia hoitoa ja interventoryhmä erikseen NBO-menetelmään perustuvaa tukea.	Tutkimus tuottaa alustavaa näyttöä NBO-menetelmän hyödyllisyydestä vastasyntyneitä hoitaville. Interventoryhmän vauvat olivat esimerkiksi vertailuryhmän vauvoja yhteistyökykyisempiä ja äidit sensitiivisempiä. Vielä merkittävää tilastollista yhteyttä NBO:n ja äidin sensitiivisyyden välillä ei pystytty osoittamaan.

<p>8. Perez Alejandra, Isaza Salcedo Martha, De Barbieri Muriel, Tookey Sara 2018. Iso-Britannia. Infant Observation 21 (2). 129–151.</p>	<p>Tutkittiin äitien motiiveja ja kokemuksia havainnoitavana olemisesta, jotta ymmärrettäisiin enemmän äitien tarpeista havainnoitavan roolissa sekä havainnoinnin harjoittelemisesta.</p>	<p>12 vauvahavainnointiin osallistunutta äitiä haastateltiin kokemuksesta. Haastattelut olivat puolistrukturoituja ja sisälsivät avoimia kysymyksiä. Haastattelut äänitettiin ja litteroitiin ja analysoitiin IPA-menetelmällä.</p>	<p>Haastatteluissa löydettiin kuusi pääteemaa: 1. Osanottomotiivi: altruismi, samaistuminen, henkilökohtainen hyöty 2. Outo tilanne, josta tuli myöhemmin tuttua 3. Havainnoitsijan positiivinen vaikutus 4. havainnointi suorituksena 5. negatiivisten tunteiden minimointi tai syrjäyttäminen 6. käännekohta havainnoinnissa.</p>
<p>9. Puura Kaija, Mäntymaa Mirjami, Luoma Ilona, Kaukonen Pälvi, Guedeney Antoine, Salmelin Raili, Tamminen Tuula 2010. Suomi. Infant Behavior & Development 33. 579–588.</p>	<p>Tutkittiin, voidaanko vauvahavainnointimenetelmää soveltaa perusterveydenhuollossa. Tutkimuksen tarkoituksena oli myös selvittää vauvan vuorovaikutuksesta vetäytymisen yleisyyttä.</p>	<p>Tutkimuksessa oli mukana satunnaisotoksella 363 perhettä, joilla oli neljän, kahdeksan tai 12 kuukauden ikäinen vauva. Yleislääkärin tarkastus neuvolakäynnin yhteydessä sekä sosiaalisen vetäytymisen arvioiminen ADBB-asteikolla (The Alarm Distress Baby Scale). Lapset, jotka saivat testissä pisteitä yli alarajan, kutsuttiin uuteen arviointiin kahden viikon kuluttua.</p>	<p>Vauvojen sosiaalisen vetäytyvyyden esiintyvyys 2,7% (vaihteluväli 2,7–4,7%). Vanhempien tulo- tasolla, koulutuksella, työttömyydellä tai kodin asukasmäärällä/huone ei tutkimuksen mukaan ollut yhteyttä vauvan vetäytyvään käytökseen. ADBB-menetelmä olisi tutkimuksen mukaan toimiva väline imeväisten mielenterveysongelmien ymmärtämiseen, tunnistamiseen ja taitojen kehittämiseen.</p>

Analyysiesimerkki yläluokan muodostumisesta

Alkuperäinen ilmaus	Käännös	Pelkistys	Alaluokka	Yläluokka
<p>It also created tension. Corrections administrators and long-term (non-RPP) inmates repeatedly asked the researcher, "Why not just tell them (or us) what to do?" (2: 12)</p> <p>Observers need to be capable of tolerating situations where they feel they might like to intervene in a situation. (6: 237)</p> <p>Dilemmas included giving gifts to the family, how to place oneself in a household and how to receive hospitality. (6: 238)</p> <p>Another difficulty described by the participants was managing boundaries, such as when mothers shared personal information with them... struggled to maintain an observational stance. (4: 295)</p>	<p>Se aiheutti myös jännitettä (havainnointi). Vankilan työntekijät ja pitkäaikaiset vangit kysyivät toistuvasti tutkijalta "Miksi ette vain kerro heille (tai meille) mitä tehdä?" (2)</p> <p>Havainnoitsijoiden täytyy kyetä sietämään tilanteita, joissa tekisi mieli puuttua tilanteeseen. (6)</p> <p>Pulmina koettiin lahjojen antaminen perheelle, kuinka asettua havainnoitavan perheen kotiin ja vastaanottaa vieraanvaraisuutta. (6)</p> <p>Toinen osallistujien kuvailema haaste oli rajojen ylläpitäminen esimerkiksi, kun äidit jakoivat heille henkilökohtaisia asioitaan ... ponnisteli havainnoijan roolin säilyttämiseksi. (4)</p>	<p>Havainnointiasetelmasta syntyvä jännite ja turhautuminen havainnoitsijaa kohtaan (2)</p> <p>Tilanteiden sietäminen puuttumatta niihin (6)</p> <p>Suhtautuminen perheeseen havainnoijan roolissa haasteellista (6)</p> <p>Vaikeus ylläpitää rajoja ja havainnoitsijan roolia (4)</p>	<p>Havainnointirooliin liittyvät haasteet</p>	<p>Havainnointiprosessin haastavuus</p>

<p>different challenges with the practical elements of the observation as well as emotional challenges (4: 294)</p> <p>how to manage the observation and the writing up of the observation amidst a busy clinical schedule (6: 237)</p> <p>concern that because they were men they would be perceived negatively (4: 291).</p> <p>female participants described their worry that they would be perceived negatively and felt alone during the search (4: 291)</p> <p>an emotional experience that was felt and lived (4: 296)</p> <p>the seminar as a place to open about their difficulties (4: 293)</p> <p>the seminars provided encouragement. (4: 293)</p>	<p>erilaisia haasteita havainnoinnin käytännön elementeissä kuten myös emotionaalisia haasteita (4)</p> <p>kuinka suoriutua havainnoinnista ja sitä seuraavasta kirjoittamisesta kiireellisen aikataulun keskellä (6)</p> <p>huoli negatiivisesta vastaanotosta, koska he olivat miehiä (4)</p> <p>naisosallistujat (opiskelijat) kuvailivat olevansa huolissaan, että heitä kohdellaan negatiivisesti ja kokivat olevansa yksin etsintäprosessin ajan (4)</p> <p>tunteellinen kokemus (havainnointiprosessi), joka koettiin ja elettiin (4)</p> <p>seminaari paikkana avautua haasteistaan (4)</p> <p>seminaarit tarjosivat rohkaisua (4)</p>	<p>Erilaiset haasteet havainnoinnissa käytännön ja tunteiden käsittelyn tasolla (4)</p> <p>Kiireen vaikutus havainnoinnin dokumentointiin (6)</p> <p>Huoli sukupuolen vaikutuksesta (äitien) suhtautumiseen. (4)</p> <p>Huoli negatiivisesta kohtelusta ja yksin jäämisestä (4)</p> <p>Tunteellinen kokemus (4)</p> <p>Omista haasteista avautuminen seminaareissa (4)</p> <p>Seminaari rohkaisuna (4)</p>	<p>Käytännön ja emotionaalisen tason haasteet</p> <p>Vertaistuen tarve</p>	
--	--	--	--	--